

TÜRKİYE'DEKİ ÖNEMLİ MEVLEVÎHÂNELER VE MEVLEVÎHÂNELERİN YAŞATILMASINDA VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN ROLÜ

Aydın SEÇKİN*

ÖZET

Selçuklu devrinde Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî ile Anadolu'da başlayan Mevlevîlik, Osmanlı devrinde ülke coğrafyasının her tarafına yayılmıştır.

Sayıları yüzü geçen mevlevîhânelerden ayakta kalanlar Vakıflar Genel Müdürlüğüne onarılıp günün şartlarına göre bir fonksiyon verilerek yaşatılmaktadır. Çoğunluğunun semâhâne kısımları günümüzde cami olarak kullanılmaktadır. Bazı mevlevîhânelere Vakıflar Genel Müdürlüğüne müze fonksiyonu verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mevlevîhâneler, Vakfiye, Vakıflar Genel Müdürlüğü

IMPORTANT DERVISH LODGES IN TURKEY AND THE ROLE OF DIRECTORATE GENERAL OF FOUNDATIONS

ABSTRACT

Mawlavî Order which has started with Mawlânâ Jâlal al-Dîn-i Rûmî in Seljuk Era was spread all over the country in Ottoman Era.

Darvish Lodges which are still standing are restored by Directorate General of Foundations and kept alive by being given a function which is suitable for today's conditions. Ritual Hall sections of most of them are used as mosque today. Some of the darvish lodges are given a museum function by Directorate General of Foundations.

Key Words: Darvish Lodges, Vaqfiyya, Deed of Trust Directorate General of Foundations

* Vakıflar Genel Müdür Yardımcısı, Ankara

Selçuklu devrinde Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî'nin 1273 yılında ölümünden sonra oğlu Sultan Veled Konya'da babasının düşüncelerini sistemleştirerek kendine özgü kurallarını oluşturmuş ve ayinlerini semâ törenleri şeklinde yapılan bir tarikat durumuna getirmiştir. Bunların dergâhlarına da mevlevîhâne denilmektedir.

Sultan Veled, bir Türk mutasavvıfı olan babası Hazret-i Mevlâna'nın adına kurduğu tarikatın adını Mevlevîlik koymuştur. Mevlevîlik tarikatı 'Mevlâna'nın yolu' demektir. Mevlevîlik tarikatı on üçüncü asırda Anadolu'da Selçuklu Sultanlığı devrinde Konya şehrinde kurulmuştur.

Mevlevîhâneler, âsitâne ve zaviye olmak üzere ikiye ayrılır. Âsitâne denilen mevlevîhâneler tam teşekküllü yapılardı ve sayıları da 15 civarındaydı. Bunların başında "Âsitâne-i Aliyye" denen Konya'daki mevlevîhâne gelir. Burası, idare merkezi, Hazret-i Mevlâna ve bütün Mevlevî Tarikatının postnişini olan Çelebilerin metfun yeridir. Zaviye adı verilen küçük çaptaki Mevlevî dergâhlarının sayısı ise yüz civarındadır.

Genellikle külliye biçiminde planlan mevlevîhâneler genellikle genişçe bir bahçe içerisine kurulur. Mevlevîhâneler, semahâne, meydan, türbe, çilehâne, hücreler, nutriphâne, selamlık, meşkhâne, harem dairesi, mutfak, kiler, küçük odalar ve dervişlere ayrılan özel bölümlerden ibarettir. Mevlevîliğe adım atmak isteyen bir kişi, bu çileli yolda derviş olabilmek için, 1001 çile dolu gün geçirir. Sonra dedelerin kararı ile derviş olur. Mevlevîhâneler evrensel dostluğu, kardeşliği, ahlakı ve güzel huyu halka aşlamak için büyük gayret gösterirlerdi. Yüzyıllar boyunca musiki ile bilimi bir arada kaynaştıran mevlevîhânelerin Türk kültürüne etkileri büyük olmuştur. Mevlevîhânelerin çevresinde toplanan pek çok kişi güzel sanatların pek çok dalında öğrenim görmüş ve bilimsel alanda kendilerinden uzun uzun söz ettirmişlerdir.

Selçuklu devrinde Anadolu'da başlayan Mevlevîlik, Osmanlı devrinde ülke coğrafyasının her tarafına yayılmıştır. Kudüs, Kahire, Saraybosna, Filibe ve Gözleve bunlardan bazılarıdır. Türkiye'de en çok İstanbul'da bulunan mevlevîhâneler, Cumhuriyetin ilanından sonra tekke ve zaviyelerin kapatılmasıyla son bulmuştur. İstanbul'da bulunan Galata Mevlevîhânesi'nde temsili semâ törenleri yapılmaktadır.

Türk devlet geleneği olarak Cumhuriyet devrine kadar devlet, ülkede sadece yönetim, savunma ve denetim işlerini yapmıştır. Hizmet birimlerinin çoğunluğunu; eğitim, kültür ve sanat işlerini vakıflara yüklemiştir.

Ticaret, sanayi ve tarımda da vakıflara önemli bir pay vererek bir şekilde ekonomi de özelleştirilmiştir.

Dinî ve eğitim yönleri olan mevlevîhânelerin kuruluş ve işleyişi tarih boyunca vakıflar yoluyla yürütülmüştür. Günümüzde ise Vakıflar Genel Müdürlüğü geçmişten gelen binlerce vakıfla birlikte mevlevîhâne vakıflarını vakfedenler adına yönetmektedir. Yani diğer vakıf eski eserlerle birlikte mevlevîhâneler Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altındadır.

Mevlevîhânelerin tamamı yapılarının üzerinden yüzyıllar geçmiş ve mimari tarzları nedeniyle eski eser özelliği kazanmışlardır. Bunların çoğunluğu, yıllar içinde harap olmuştur.

Cumhuriyet devrinde tekke ve zaviyelerle birlikte kapatılan mevlevîhânelere günün şartlarına göre ve durumlarına uygun birer fonksiyon verilerek yaşatılması bizim vazifemizdir. Külliye olarak kurulduğu biçimde günümüze ulaşan az sayıdaki mevlevîhânelerden başka bir kısmının semâhâne kısımları günümüzde cami olarak kullanılarak ayakta kalmıştır.

Aşağıdaki kısa bilgilerde görüleceği gibi Vakıflar Genel Müdürlüğüne mevlevîhâneler için çeşitli zamanlarda onarımlar yapılmıştır. Mevlevîhânelerden 16 adedinde 2000 yılından bu yana yapılan onarımlar için yaklaşık olarak 15.000.000 YTL para harcanmıştır.

Ayrıca İstanbul Yenikapı Mevlevîhânesi Vakıflar Bankası'nın maddi yardımı ile restore edilmiştir; müze olarak kullanılabilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir. Çorum Mevlevîhânesi bazı hayır sahiplerince satın alınıp onarılarak cami olarak kullanılmaya başlanmıştır.

AYAKTAKİ MEVLEVÎHÂNELERİMİZ

1- KONYA MEVLÂNA DERGÂHI (kuruluşu 13. yy)

Mevlâna Dergâhı, babası Bahaeddin Veleddin'in Hazret-i Mevlâna'yı da yetiştirdiği bir eğitim kurumu olup daha sonra postnişinlerin, dedelerin ve ona gönül verenlerin ilim ve irfanla yetiştirip terbiye edildiği bir yer olmuştur.

Mevlevîhânenin kuruluşu konusunda şöyle bir rivayet bulunmaktadır.

Mevlâna Dergâhı'nın bulunduğu arazi önceden bir gül bahçesi imiş. Burası Selçuklu Sultanlarına ait olduğu için "Sultan Bahçesi" adıyla anılıyormuş. Bir gün Hazret-i Mevlâna bu bahçe için, "Şimdiye kadar sultan bahçesi idi, bundan sonra insan bahçesi olacaktır" demiş. Bu sözü duyan Sultan Alâaddin Keykubad Hazret-i Mevlâna'ya muhabbeti sebebiyle bu bahçeyi

ona armağan etmiştir. Hazret-i Mevlâna'nın babası Bahaeddin Veled ölünce ve daha sonra da kendisi, bu bahçeye gömülmüştür. Sultan Veled *Semâhâneyi* yaptırmak suretile Mevlevî dergâh-ı şerîfini kurmuş, zamanla buraya dede odası, mutbah vesaire ilâve edilerek bugünkü şeklini almıştır.¹ Oğlu Sultan Veled de bu türbelerin yanına gömülmüştür.

Mevlâna Dergâhı 6225 m²'lik geniş bir alanı kaplar. Külliye'nin batısı, derviş hücreleri ile diğer üç yönü de duvarlarla çevrilidir. Dergâhın cümle kapısı yönündeki derviş hücreleri 992 H/1584 M yılında Osmanlı padişahı Sultan Murad III tarafından yaptırılmıştır.

Cümle kapısından girilen şadırvanlı avludan kubbeli küçük bir mekân-a girilir. Üç kubbe ile örtülü Türbe kısmının solunda semâhâne ve mescit kısmı bulunur. Çelebi mezarlarının ilerisinde Mevlâna Türbesi -Kubbe-i Hadrâ, diğer adı ile Yeşil Kubbe- yer alır.

Mevlâna Dergâhı 30.11.1925'te kabul edilen 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine... dair kanuna göre aynı yıl kapatıldıktan sonra Konya'daki eski eserlerin korunup teşhir edileceği bir müze için uygun olduğu kabul edilmiştir. Bakanlar Kurulunun 6 Nisan 1926 tarih ve 3426 numaralı kararı ile Mevlâna Dergâhı'nın müze olması kararlaştırılmış, 2.3.1927 tarihinde ziyarete açılmıştır.²

Açılışından bu yana Mevlâna Müzesi diye anılan Dergâhın bakım ve onarımları Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılmaktadır.

2- AFYON MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluşu 13.yy)

Afyon Mevlevîhânesi Mevlâna'nın torunlarından Sultan Divânî tarafından 13. yüzyılda kurulmuştur. Selçuklu ve Osmanlı devirleri boyunca Konya'dan sonra önemli mevlevîhânelerin başında gelen Afyonkarahisar Mevlevîhânesi tarih boyu çeşitli bakım ve onarımlarla yaşatılmıştır. En son bir yangın sonucu harap olunca şimdiki binanın yapımı II. Abdülhamit'in yardımı ile 1908 yılında tamamlanmıştır.

Mevlevîhâne tekke ve zaviyelerin 1925 yılında kapatılmasına kadar kullanılmıştır. Mevlevîhâne, bu yıldan itibaren günümüze kadar cami olarak kullanılmaktadır.

Caminin 2007-2008 yıllarında onarımı için ihalesi yapılmış, çalışmalar devam etmektedir.

¹ Enver Behnan Şapolyo, *Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi*, İstanbul, 2004, s.106.

² Hüseyin Karaduman, "Belgelerle Konya Mevlâna Müzesi'nin Kuruluşu" *Vakıflar Dergisi* C. XXIX, Ankara, 2005, s.135.

3- KONYA CEMEL ALİ DEDE ZAVİYESİ (kuruluşu 13. yy)

Cemel Ali Dede tarafından 13. yüzyılda kurulan zaviyeden günümüze ait Cemel Ali Dede Türbesi ve mescidi gelmiştir. Türbenin içinde ve dış cephesindeki çiniler 13. yüzyılın nadide örneklerindedir. Cami kubbeli kare planlı, türbe beşik tonoz örtülüdür.

2002 ve 2005 yıllarında zaviyenin türbe kısmının çini sandukaları ile cephedeki çinilerinin onarımı yapılmıştır.

4- ÇORUM MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluşu 13. yy, mevcut binası 1878)

Çorum Mevlevîhânesi Selçuklu devrinde kurulmuş olmakla birlikte hakkındaki bilinen en eski kayıt 1576 tarihli 583 no'lu Evkâf-ı Rum Defterindedir. Mevlevîhânenin ilk dönemlerdeki binaları hakkında bilgi bulunmamaktadır.

Fatma Hatun Medresesi'nin bir kısmının 1856 yılında mevlevîhâne için tahsis edildiği bilinmektedir. Daha sonra medrese ve mevlevîhâne arasında anlaşmazlık çıkınca 1878 yılında "2 oda, bir semâhâne, avlu ve tatlı suyu" olan şimdiki binaya taşınmıştır. 1898 tarihli bir belgeye göre de mevlevîhânenin yanına cami ve hücreler ilâve edilmiştir.

Semâhâne ve türbe kısmı 1946 yılında satılmıştır.³ 1994 yılında hayır sahipleri tarafından satın alınan mevlevîhâne 1995 yılında aslına göre onarılmış, cami olarak ibadete açılmıştır.

5- MANİSA MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluşu 1370)

Mevlevîhâne kitabesine göre Saruhan oğlu İshak Bey tarafından 770 H /1368-1369 M yılında, mimar Osman bin Emet'e yaptırılmıştır. Birbirine bitişik cami ve medreseden oluşan imaret, külliyenin diğer bölümleridir.⁴ Günümüze gelen iki katlı kâgir bir yapı olan mevlevîhânenin ana yapısından başka vakfiyede yemek pişirilen ve dağıtılan aşevi gibi bölümler hakkında herhangi bir bilgimiz yoktur. Bu bölümlerin cami-medrese yapısının yanında da olması mümkündür.

³ A. Cahit Haksever, "Osmanlı Döneminde Çorum'da Tasavvufi Hayat", *Osmanlı Döneminde Çorum Sempozyumu*, Çorum, 2006, s.296; Abdülkadir Dündar, *Çorum Cami ve Mescitleri*, Ankara 2004, s.63.

⁴ Hakkı Acun, *Manisa'da Türk Devri Yapıları*, Ankara, 1999, s.350.

Yapının onarımları H 1075/M 1664-1, sonra II. 1092/M 1681'de başlayıp H 1105/M 1693-1694'te sona eren bir onarım daha geçirmiştir.

Yapı, 1960'lara kadar harap durumda iken bu tarihten sonra Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilmiştir. Mevlevîhâne "Türk Tarihini Araştırma Merkezi" olarak kullanılmak üzere Celal Bayar Üniversitesi'ne tahsis edilmiştir.

6- KARAMAN MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluşu 1370)

Karaman il merkezinde, Aktekke, Mâder-i Mevlâna Camii gibi isimlerle anılan yapı, Karamanoğulları döneminde yapılmıştır. Yapılış tarihi 1371'dir.

Mevlevîhâne günümüzde merkezi tek kubbeli, yüksek minareli bir cami ile kuzeyinde sıralanmış hücreler dizisinden oluşmaktadır.⁵ Caminin son cemaat yerini, iki mermer sütun ve yan duvarların üzerine dayanan üç kubbe örter. Cami içerisinde, sol tarafta ayrılmış mekânda, Mevlâna'nın annesi ve yakınlarına ait, 21 adet taştan yapılmış sandukalı mezar bulunmaktadır.

Cami muhtelif zamanlarda yapılan tadilat ve onarımlarla günümüze ulaşmıştır. 2006 yılında minaresi onarılmış, caminin üst örtüsündeki kurşun kaplamalar izabe edilerek yenilenmiştir.

7- ANTALYA MEVLEVÎHÂNESİ (yapımı 13. yy, kuruluşu 1377)

Çoğunluğu Selçuklular zamanında yapılan yivli minare külliyesinin önemli yapılarından birisi olan mevlevîhâne de o dönemde yapılmış olmalıdır. İlk olarak ne için yapıldığı tespit edilemeyen yapı sonradan Mevlevîhâne hâline getirilmiştir. Yapının 1377'de Tekelioğlu Zincirkıran Mehmet Bey, Şehzade Korkut ve Tekeli Mehmet Paşa tarafından mevlevîhâneye çevrildiği şeklinde görüşler vardır.⁶

Boyuna dikdörtgen plânlı, iki katlı kâgir bir yapı olan mevlevîhânenin üstü tonoz ve kubbe ile örtülüdür.

Cumhuriyet devrinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca Güzel Sanatlar Galerisi olarak kullanılan Mevlevîhânenin bakım ve onarımları kullanıcı

⁵ Barihüda Tanrıkorur, "Karaman Mevlevihanesi", *DİA.*, 24. C., İst. 2001, s.447-448.

⁶ Leyla Yılmaz, *Antalya (16. Yüzyılın Sonuna Kadar)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2002, s.83.

kuruluş tarafından yapılmakta, 1950, 1973 ve 1985 yıllarında yapılan onarımları bilinmektedir.⁷

8- KÜTAHYA MEVLEVÎHÂNESİ (Dönerler Camii 14. yy)

Ergun Çelebi Zaviyesi olarak da bilinen melevîhâne ilk olarak 13. yüzyılda inşa edilmiş olmalıdır.

Yapı kare planlı ve iki katlıdır. Ortada sekiz ayak üzerine sekizgen kasnaklı ahşap kubbe ile örtülüdür. Bitişğinde Ergun Çelebi'nin türbesi bulunmaktadır. Melevîhânenin matbah, derviş hücreleri ve hamamı da günümüze gelmiştir. Duvarlar moloz taş örgülü ve üzeri sıvalıdır. Tekke ve zaviyelerin kapatılmasından sonra camiye çevrilmiştir.

Halen cami olarak kullanılan yapı, son olarak 2003 yılında onarılmıştır.

9- NİĞDE MEVLEVÎHÂNESİ (Kemâl-i Ümmî Dergâhı 14. yy)

Kuruluşu 14. yüzyıla inen melevîhânenin mevcut yapısı 18. yüzyıl son çeyreğine aittir.

Kuzey-güney doğrultusunda, kareye yaklaşık dikdörtgen planlı, dıştan çatılı bir yapıdır. Batı cephesine bitişik olan türbeye harimden geçiş verilmiştir. Duvarlara oturan düz ahşap tavanı vardır. Batı cephesinin büyük kısmını cepheye yapışık olan türbe kaplamaktadır. Melevîhâne türbenin dışında kalan bölümler, Kur'an kursu binası olarak kullanılmaktadır.⁸

10- MUĞLA MEVLEVÎHÂNESİ (İbrahim Şâhidî Camii, kuruluşu 14. yy)

Muğla Şâhidî Mahallesi'nde bulunan bu melevîhânenin ilk kuruluşu 14. yüzyıla kadar inmektedir. Melevîhâne çeşitli zamanlarda onarım ve yenilemeler yapılmış olup en son Hacı Osman Ağa tarafından 1848 yılında yapılmıştır. Şâhidî'nin mezarı avludaki türbede bulunmaktadır. Cami 1869 yılında onarılmıştır. Bundan sonra Melevî postnişini Şeyh Cemal tarafından 1911 yılında bir kez daha onarılmıştır.

⁷ Sabih Erken, *Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler I*, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ankara, 1983, s.533; L. Yılmaz, age, s.74.

⁸ Halit Çal, *Niğde Şehrindeki Ahşap Tavanlı Camiler ve Mescitler*, Ankara, 2000, s.87.

Hacı Osmanzâde Hacı Mehmet Vakfına kayıtlıdır. Cami hicrî 1283 yılında mevlevîhâne tarzında plan şeması oluşturularak inşa edilmiş, iç mekanda dairesel olarak 10 adet ahşap sütun tarafından mekan şekillendirilmiştir. Üst örtüsü alaturka kiremit olup 18 adet pencere ile harim kısmı aydınlanmaktadır.

Cami olarak kullanılan mevlevîhâne ve avlusundaki türbe 2007 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğüne onarılmıştır.

11- TİRE MEVLEVÎHÂNESİ (Yeşil İmaret Camii 1441)

Halil Yahşi Bey tarafından 1441 yılında yaptırılan mevlevîhânedeki sadece semâhâne olarak kullanılan cami kısmı günümüze gelmiştir.⁹ Zaviyeli camiler denilen tipte; T planlı, kâgir bir yapı olan cami ismini minaresinden almaktadır. Mevlevîhânenin diğer binaları hakkında 1915 yılında yanmış olmasından başka bir bilgimiz bulunmamaktadır.¹⁰ Projeleri 1992 yılında hazırlanmış olan mevlevîhânenin onarımı 1996 yılında tamamlanmıştır.

12- EDİRNE MEVLEVÎHÂNESİ (Muradiye Camii 1435)

Sultan II. Murad tarafından 1436 yılında mevlevîhâne olarak yaptırılan Muradiye Camii'nin sol tarafına daha sonra yine aynı hükümdar tarafından büyük bir imaret, bir mevlevî tekkesi ve semâhâne yaptırılmıştır

Cami, mekânli (zaviyeli) camilerin en güzel örneğidir. Dış görünümünün yalınlığına karşın, iç süslemesi yönünden 15. yüzyıl Osmanlı sanatının dikkati çeken yapılarından. Camiin çini mihrabı ve yan duvarlarındaki mavi-beyaz çinileri Türk çini sanatının önemli örneklerindedir. Üst örtüdeki kalem işleri de önemlidir. 1752 depreminde yıkılan minarenin de çini kaplı olduğu bilinmektedir. Fakat şimdi bunlar yoktur.¹¹

Osmanlılarda ibadetlerden sonra, cemaate ikram edilmek üzere şerbet dağıtma geleneği, ilk defa Muradiye Camii'nin musluklarından akıtılarak yapılmaya başlanmıştır.

⁹ Ekrem Hakkı Ayverdi, *Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murat Devri 806-855 (1403-1451)*, C.II., İstanbul Fetih Cemiyeti, İst. 1972, s.543-548.

¹⁰ Ahmet Kuş, İbrahim Dıvarcı, Fevzi Şimşek, *Türkiye Mevlevihaneleri*, İstanbul, 2006, s.197.

¹¹ Ekrem Hakkı Ayverdi, *Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murat Devri 806-855 (1403-1451)*, C.II., İstanbul Fetih Cemiyeti, İst. 1972, s.405-415.

Edirne Mevlevîhânesi tekkelerin kapatılmasına kadar ayakta iken, mevlevîhâneye ait binalar sonradan yıkılmıştır. Mevlevîhânenin yıkılmadan önceki hâli eski resimlerde görülmektedir. Mevlevîhânedeki günümüze sadece cami kısmı gelmiştir.

Yapı 1998 ve 2005 yıllarında, caminin kubbesi kurşunla kaplanmış, beden duvarındaki çatlaklar onarılmış, temel takviyesi yapılarak drenaj sistemi tesis edilmiştir. Bahçe düzenlenmesi ve şadırvan yapılmıştır.

13-KONYA ŞEMS-İ TEBRİZİ ZAVİYESİ (kuruluşu 15. yy)

Hazret-i Mevlâna'nın hayatındaki önemli kişilerin başında gelen Şems-i Tebrizî adına Karamanoğulları zamanında 15. yüzyılda yapılmıştır.

Mevlevîhâne dıştan çatılı bir yapı olup kimin tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Şems-i Tebrizî Hanıgahı Vakfına ait mevlevîhânenin bitişiğinde Selçuklu devri özellikleri taşıyan Şems-i Tebrizî Türbesi vardır. Mescit kısmı semâhâne olarak da kullanılmıştır. Bugünkü yapı 1510 yılında Abdürrezzakoğlu tarafından mescitle birlikte elden geçirilmiş ve genişletilmiştir. Şems-i Tebrizî Mevlevîhânesi'nin içinde bulunduğu geniş mezarlık günümüzde park hâline getirilmiştir. Park içinde, ayrıca kubbeli Emir İshak Bey'in türbesi bulunmaktadır.¹²

Cami ve türbe ile bahçedeki İshak Paşa türbesinde 2006 yılında yapılan onarımda; çimentolu derzler temizlenmiş, horasan derz yapılmış, tuğla kubbede eriyen ve bozulan tuğlalar çürütülerek yenilenmiştir.

14- İSTANBUL GALATA MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluşu 1491)

Beyoğlu semtinde yer alan mevlevîhâne, İstanbul'un en eski mevlevîhânesidir. II. Sultan Bayezid devrinde beylerbeyi İskender Paşa tarafından 1491'de inşa ettirilmiştir. Külliye hâlinde inşa edilen mevlevîhâne; semâhâne, derviş hücreleri, şeyh dairesi ve hünkâr mahfeli, bacılar kısmı, kütüphane, sebil, muvakkithâne, mutfak, türbeler ve hazireden oluşmaktadır.

Mevlevîhâne 1608 yılında onarım görmüştür. Sultan III. Mustafa zamanında (1766) yangın geçiren mevlevîhâne yeniden yaptırılmıştır. Bina daha sonraki yıllarda Sultan III. Selim zamanlarında onarım görmüştür. II. Mahmut döneminde 1835 yılında yeniden yapılcasına onarılmıştır. Sultan

¹² Mehmed Önder, *Mevlâna Şehri Konya*, Konya, 1956, s.319.

Abdülmecit 1859-1860 yılında semâhâneyi, selamlığı ve dedegan hücrelerini kapsayacak şekilde yeniden, mevcut mevlevîhâneyi yaptırmıştır. 1871 yılında türbe kısmı ilâve edilmiştir. Mevlevîhâne 1925 yılına kadar kullanılmıştır.

Galata Mevlevîhânesi 1967-1972 yılları arasında onarılmış 1975 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığınca Divan Edebiyatı Müzesi olarak hizmete açılmıştır. Mevlevîhânedeki kısa süreli izinler alınarak, her hafta sonu özel dernekler tarafından semâ gösterisi düzenlenmektedir.

15- KONYA-PİRÎ MEHMET PAŞA ZAVİYESİ (kuruluşu 1523)

Kanunî Sultan Süleyman'ın veziri Pîrî Mehmet Cemalî Paşa tarafından 1523 yılında yaptırılmıştır. Mimarî Esir Acem Ali'dir. Semâhâne kare planlı kubbeli bir yapı olan camidir. Caminin bitişiğinde türbe ve matbah kısmı, kuzeyinde yolun diğer tarafında U planlı zaviye kısmı bulunmaktadır.

Cami Pîrî Mehmet Paşa Vakfı adına kayıtlı, zaviye kısmı özel mülkiyet adına kayıtlıdır.

Cami kısmında 2005 yılında hafriyat işleri, sıva raspaları, sıva işleri, derz işleri ve doğramaları yapılmıştır.

16- ESKİŞEHİR MEVLEVÎHÂNESİ (Kurşunlu Külliyesi 1525)

Kanuni Sultan Süleyman'ın vezirlerinden Çoban Mustafa Paşa tarafından 1525 yılında bir külliye olarak yaptırılmıştır. Geniş bir avlu içinde mevlevîhânenin semâhânesi olarak ta kullanılan camiden başka, güneyindeki L planlı dergâh, kervansaray, aşevi, imaret, talimhâne, hangâh yapıları, düşkünler evi (beytû'z-zayıf) külliyesi oluşturmaktadır.

Büyük, kare planlı ve tek kubbelidir. Kubbe ve kubbe eteği ile pencere alınlıkları kalem işleriyle bezelidir. Beş kubbeli son cemaat yeri vardır. Bu kubbelerde de kalem işleri vardır. Minberi mermerden yapılmıştır. Tek şerefeli kesme taş minaresi, caminin kuzeybatısında yer almaktadır.

Eskişehir Kurşunlu Külliyesi Vakıflar Genel Müdürlüğünce 2006-2007 yıllarında onarılmıştır.

17- KİLİS MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluşu 1541)

Kilis Tekke Mahallesi'nde, Hükümet Konağı'nın doğusunda bulunan âsitâne olan mevlevîhânenin binası muhtemelen 1541-42 yılında Canbolat

Paşa tarafından yaptırılmıştır Mevlevîhâne'nin mevcut kitabeleri onarımlara aittir. Günümüze sadece kare planlı kubbeli kâgir bir yapı olan semâhâne bölümü gelmiş olup, mevlevîhânenin diğer çevresindeki diğer yapıların akıbeti bilinmemektedir.

Canbolat Paşa'nın Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde bulunan arşivindeki 1553 tarihli vakfiyesinde sözünü ettiği ve cami ismi verilen tekkenin bu mevlevîhâne olduğu sanılmaktadır. Kilis tapu ve tahrir defterlerindeki 1584 tarihli bir notta da Canbolat Paşa'nın Kilis'te bir tekke yaptırdığı belirtilmiştir.

Mevlevîhâne çeşitli zamanlarda onarımlar görmüş olup, halen cami olarak kullanılmaktadır.

18- ANKARA MEVLEVÎHÂNESİ (Cenâbî Ahmet Paşa Camii 1566)

Dıştan duvarla çevrili geniş bir alan içinde bulunan külliyyede halen cami, iki adet türbe ve hazire bulunmaktadır. Burada mevlevîhâne ve bir de çeşmesi vardı.¹³

Cenâbî Ahmed Paşa adına Mimar Sinan tarafından 1565-66 yılında yapılan kare planlı kubbeli bir yapı olan cami ayrıca mevlevîhânenin semâhânesidir. Günümüze gelemeyen mevlevîhânenin dergâh kısmının tarihçesi hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Cami avlusunun kuzey doğusundaki dergâh binası yıkılmadan önceki resimlerine göre dikdörtgen planlı, ahşap karkas, çatılı bir yapı idi.

Mevlevîhâne için 12 Receb 1039/25 Şubat 1630 tarihli Hacı Mahmud vakfiyesi bulunmaktadır.¹⁴

1802 yılında Safranbolulu Şerife el-Hac Alime Hatun ve 1887 yılında Abidin Paşa tarafından caminin onarıldığını öğreniyoruz. Cami, 1940 yıllarında bir müddet askeri amaçla kullanılmıştır. Dergâh binası tekkelerin kapatılmasından sonra 1950 yılına kadar depo olarak kullanılmış, Ulucanlar Caddesi açılırken yıkılmıştır. Cami kısmı Vakıflar Genel Müdürlüğünce

¹³ A. Saim Ülgen, Ankara Cenabî Ahmed Paşa Camii ve Türbesi, *Vakıflar Dergisi II*, Ankara 1942, s.221-222; Mustafa Yazıcı, "Ankara Yeni Cami (Semâhâne, Ahmediye)", *Ankara Sanat*, Yıl 3, 1968, s.25; Selda Kalfazede, Cenabî Ahmed Paşa Camii, *DİA.*, C.7, İstanbul 1993, s.351.

¹⁴ Halit Ongan, "Ankara Şer'iyeh Mahkemesi Sicillerinde Kayıtlı Vakfiyeler", *Vakıflar Dergisi V* Ankara, 1962, s.215.

1959-1970 yıllarında esaslı şekilde onarımı yapılmıştır. Yakın zamanlarda cami ve türbede basit onarım şeklinde tamir yapılmıştır.

20- İSTANBUL YENİKAPI MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluşu 1597)

Yenikapı Mevlevîhânesi, Topkapı surları dışında, Merkez Efendi Caddesi ile Mevlevî Tekkesi Sokağı arasındaki parselde bulunmaktadır.

Mevlevîhâne kuruluşundan sonra uzun yıllar İstanbul'daki Mevlevîliğin merkezi, yani bir "âsitâne" olarak kullanılmıştır. Yenikapı Mevlevîhânesi, selamlığı, haremi, türbesi, semâhânesi, muvakkithânesi, hünkâr mahfili, matbah-ı şerifi, sarnıçları, hâmuşânı (özel mezarlık) ve müştemilât bölümleri ile büyük bir külliye'dir. 1597 yılında açılan mevlevîhânenin kurucusu Yeniçeri Ocağından kâtip Malkoç Mehmet Efendi'dir.

İlk yapıldığından günümüze pek çok değişikliğe uğramış, çeşitli sebeplerle birkaç defa yıkılmış, sonra yeniden yapılmıştır. Sultan II. Mahmut 1818'de 33.474 kuruş vererek semâhâne, türbe, harem ve müştemilât binalarını yenilemiştir. Ayrıca bunlara hünkâr mahfili, sarnıç, türbedar odası, matbah ve taamhâne eklemiştir. Abdurrahman Nafiz Paşa buraya bir kütüphane, yanına da kendi türbesini yaptırmıştır. Bu yenilemeler yapılırken semâhâne kapısına da İzzet Molla 1816 tarihli kitabeyi yazmıştır. Mevlevîhânenin kütüphanesi 1903'de yanmıştır. Bunun üzerine Sultan Mehmet Reşat 1910'da mevlevîhâneyi yeni baştan onarmıştır. Bu onarım işlerini Mimar Kemalettin Bey üstlenmiş ve bu kez dergâh neo-klasik üslupta yapılırken yanına bir de minare eklenmiştir.

Yenikapı Mevlevîhânesi 20. yüzyılın başlarında Balkan ve Çanakkale savaşlarında hastane olarak kullanılmıştır. Mevlevîhânenin ahşap semâhânesi 1961 yılında yanmış, mezarlar ve yapının duvarları dışında ortada hiçbir şey kalmamıştır. Arta kalan yapılara Mevlânakapı Çocuk Yetiştirme Yurdu taşınmıştır. Daha sonraki yıllarda mevlevîhânenin kalan bölümleri Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün eski eser deposu olarak kullanılırken 1997 yılında bir kez daha yanmıştır.¹⁵

Yangından sonra uzun yıllar bakımsız hâlde bırakılmış olan eserin 2005-2007 yılında onarımı yapılmıştır. Yokolan semâhâne, türbe ve

¹⁵ M. Baha Tanman, "Yenikapı Mevlevihanesi", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, C.VII, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yay., İst. 1994, s.476-485.

şerbethâne kısımları yeniden, ayaktaki kısımların da restorasyonu yapılmıştır.

21- GAZİANTEP MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluşu 1638)

Tekke Camii'nin batısında, bahçe içerisinde yer alır. Üç katlı olarak yapılmıştır. Karşısında yani kuzeyde iki katlı bir bina vardır. Kaynaklara göre 17. yy.da Antep sancak Beyi Yusuf oğlu Türkmen Mustafa Ağa tarafından yaptırılarak 4. Sultan Murat'ın silahtarı Mustafa Paşa'ya bağışlanmıştır. Mustafa Ağa, 1620'li yıllarda cami, tekke, semâhâne ile tekkenin başında bulunan kişilerin ve dervişlerin ikameti için hücreler yaptırmıştır. Buraya gelir olsun diye (1050 H) 1640 yılında 20 odalı bir han ve 20 dükkân ve bir kantar vakfetmiştir.

Günümüzde Tekke Camii olarak bilinen Antep Mevlevîhânesi, şehrin en hareketli yerinde çarşının tam ortasında yapılmıştır.¹⁶

Gaziantep Mevlevîhânesi'nin onarımına 2006 yılında başlanıp 2007 yılında tamamlanmış, Vakıf Müzesi olarak hizmete açılmıştır

22- TOKAT MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluşu 1638)

Mevlevîhâne Muslu Ağa tarafından yaptırılmıştır. Burası şeyh evi, hamam, hazire ve mevlevîhânenin oluşturduğu bir külliye'dir.

Külliye'deki yapılardan biri olan, 19. yüzyılda inşa edildiği düşünülen mevlevîhâne 1945'te kadın cezaevi olarak kullanılmış, 1951'de tamir edilerek Kuran kursu hâline getirilmiştir.

Şeyh evi mimari ve süsleme özelliklerine dayanılarak 19. yüzyıla tarihlendirilmiştir. İki katlı, ahşap karkas, çatılı bir yapıdır.

Tokat Mevlevîhânesi Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce 2004-05 yıllarında şeyh evi ile birlikte onarılmış, "Mevlevîhâne Vakıf Müzesi" adı ile müze olarak kültürümüze kazandırılmıştır.

23- GELİBOLU MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluşu 17.yy)

Çanakkale ili, Gelibolu İlçe Merkezinde bulunan, Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyetindeki Gelibolu Mevlevîhânesinin vakfiyesi ele geçmediğinden yapılış tarihi belli değildir. Ancak Mevlevî şeyhi Ağazâde Mehmed

¹⁶ Bârihüdâ Tanrıkorur, "Gaziantep Mevlevîhânesi", *DİA.*, C.XIII, s.475.

Hakikî Dede tarafından 17. yüzyılda yaptırıldığı bilinmektedir. Ağazâde Mehmet Dede ölümüne (1653) kadar mevlevîhânenin postnişînliğini de yürütmüştür.

Çeşitli zamanlarda yapılan onarım ve yenilemelerle mevlevîhâne külliye hâline gelmiştir. Mevlevîhânenin mevcut semâhânesinin 1899–1900 yılında II. Abdülhamit tarafından yeniden yaptırıldığı kapısındaki kitabeden; 1908 yılında tamamlanan onarımla da burasının Konya'daki merkezden sonra ikinci önemli Mevlâna Dergâhı hâline getirildiği, avlu kapısı üstündeki kitabeden anlaşılmaktadır.

Birinci Dünya Savaşı'nda oldukça zarar gören mevlevîhânedeki dörtgen planlı, dıştan çatılı bir yapı olan semâhâne-türbe binası, iki kapı ve bazı hücreler günümüze gelebilmiştir. Zamanında minareli çatılı iki katlı bir mescit ve semâhânesi, divanhâne, altmış odalı harem dairesi, geniş bir yemekhane, han, kütüphane ve mektep gibi yapılardan oluşan bir külliye olduğu tarihî belgelerde belirtilmektedir.¹⁷

Askeri bölge içinde kalan mevlevîhânenin mülkiyeti 1994 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğüne geçmiştir.

Mevlevîhâne, dinî ve kültürel alanda yörenin önemli bir yapısı olarak Gelibolu tarihinde yer almıştır. Yapı, mimari üslubu, iç tezyinatı ve karakteristik yönleriyle geç dönem Osmanlı mimari özelliklerini taşıyan önemli bir eserdir.

Osmanlı devrinden günümüze gelmiş, kültür değeri olan bu mevlevîhânenin özgün hâliyle gelecek nesillere aktarılması için titiz ve kaliteli bir onarım yapılmasına çalışılmıştır.

Gelibolu Mevlevîhânesi'nde 1994-96 ve 1999-2005 yılları arasında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce onarım yapılmıştır.

24- İSTANBUL ÜSKÜDAR MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluş 1793)

Üsküdar, İmrahor semtinde Doğancılar'ın batısında yer alan mevlevîhâne âsitâne olmayıp, bir zaviyedir. İstanbul'dan Anadolu'ya giden dervişlerin konaklamaları için kurulmuştur. Galata Mevlevîhânesi postnişîni Yeğen Ali Paşa'nın oğlu Numan Bey kendi evini 1793 yılında semâhâneye dönüştürerek mevlevîhâneyi kurmuştur. Sultan II. Mahmut mevlevîhâneyi

¹⁷ Osman Ülkü, "Gelibolu Mevlevihanesi", *AÜ Güzelsanatlar Enstitüsü Dergisi*, Sayı 4, Erzurum, 1998, s.188.

yeni baştan yaparçasına onarmış (1834-35), Sultan Abdülmecit de yapı topluluğunun eksiklerini tamamlamıştır.

Semâhâne, selamlık, harem, matbah-ı şerîf, derviş hücreleri ve türbeden oluşan mevlévîhâne, iki katlı bir yapıdır. Zemin katı türbeye, üst katı da semâhâneye ayrılmıştır. Mevlévîhâne sade bir yapıdır.

Mevlevîhânenin semâhânesi günümüzde cami olarak kullanılmaktadır.

25- YOZGAT MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluşu 18. yy)

Günümüzde Şeyh Necdî Mescidi diye bilinen mevlévîhâne geç Osmanlı dönemi eseridir. Dikdörtgen planlı çatılı yapının girişinde sonradan kapatılmış iki sütunlu bir sundurma yer almaktadır. Genel hatlarıyla sade bir yapıdır. Mevlévîhânenin mevcut yapısı dışında başka bölümlerinin olup olmadığı bilinmemektedir.

Mevlevîhâne kapatıldıktan sonra uzun yıllar kütüphane binası olarak kullanılan yapı, Vakıflar genel Müdürlüğü tarafından onarılarak 2004 yılında camiye çevrilmiştir.

26- URFA MEVLEVÎHÂNESİ (kuruluşu 18.yy)

Cami 18. yüzyılda mevlévîhâne olarak yapılmış daha sonra tekkelerin kapatılmasından sonra uzun yıllar depo olarak kullanılmış, sonradan camiye çevrilmiştir. Yapı kare planlı ve üzeri tek kubbe ile örtülüdür. Yapının çevresi kamulaştırılarak açılmıştır. Yapının batı cephesine bitişik olan ve kasaplar hali olarak kullanılan çarşı yer almaktadır. Mevlévîhânenin çevresi kamulaştırılarak açılmıştır.

Mevlevîhânenin kitabesi olmadığından inşa tarihi bilinmemektedir. Rızvaniye Camii'ni yaptıran Rızvan Ahmet Paşa'nın H 1153/M 1740 tarihli vakfiyesinde bu camiden bahsedilmiş olması yapının o tarihlerde mevcut olduğunu göstermektedir.

Mevlevîhâne vakfına kayıtlı olan eserin bânisi ve yapım yılı bilinmemektedir. Ancak 1740 tarihli Rıdvan Ahmet Paşa vakfiyesinde adı geçmektedir.

Mevlevîhânenin çevresini saran dükkânlar 2003-2004 yıllarında kamulaştırılarak yıkılmış, restorasyonu, çevre düzenlemesi yapılmıştır.

MEVLEVÎHÂNELERİN GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIM ŞEKİLLERİ CAMİ OLARAK KULLANILAN MEVLEVÎHANELER

- 1- Afyon Mevlevîhânesi
- 2- Konya Cemel Ali Dede Mevlevîhânesi
- 3- Konya Şems-i Tebrizî Mevlevîhânesi
- 4- Çorum Mevlevîhânesi (kuruluşu 14. yy, mevcut binası 1878)
- 5- Karaman Mevlevîhânesi (kuruluşu 1370)
- 6- Kütahya Mevlevîhânesi 14. yy (Dönerler Camii)
- 7- Muğla Mevlevîhânesi (İbrahim Şâhî Camii, kuruluşu 14. yy)
- 8- Tire Mevlevîhânesi (Yeşil İmaret Camii 1441)
- 9- Edirne Mevlevîhânesi (Muradiye Camii 1435)
- 10- Konya-Pîrî Mehmet Paşa Mevlevîhânesi (Camii ve Türbesi)
- 11- Eskişehir Mevlevîhânesi (Kurşunlu Külliyesi 1525)
- 12- Kilis Mevlevîhânesi 1525
- 13- Ankara Mevlevîhânesi (Cenab Ahmet Paşa Camii 1566)
- 14- Gaziantep Mevlevîhânesi 1638
- 15- Tokat Mevlevîhânesi (kuruluşu 1638)
- 16- İstanbul Bahariye Mevlevîhânesi
- 17- Yozgat Mevlevîhânesi (Şeyh Necdî Mescidi)
- 18- Urfa Mevlevîhânesi 18. yy

MÜZE OLAN MEVLEVÎHÂNELER

- 1- Konya Mevlâna Dergâhı (Kültür ve Turizm Bakanlığı)
- 2- Tokat Mevlevîhânesi
- 3- Gaziantep Mevlevîhânesi Tekke Kısmı
- 4- İstanbul Yenikapı Mevlevîhânesi (Açılacak)
- 5- İstanbul Galata Mevlevîhânesi (Kültür ve Turizm Bakanlığı Divan Edebiyatı Müzesi)
- 6- Antalya Mevlevîhânesi (Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Galerisi)

KURAN KURSU OLAN MEVLEVÎHÂNELER

- 1- Niğde Kemâl-i Ümmî Dergâhı Mevlevîhânesi 14. yy
- 2- Ermenek Mevlevîhânesi 1814

DİĞER

- 1- Manisa Mevlevîhânesi 1368 (Celal Bayar Üniversitesi Türk Tarihini Araştırma Merkezi)
- 2- Gelibolu Mevlevîhânesi

Mevlevîhâne Vakıflarından Örnekler

1- MANİSA MEVLEVÎHÂNESİ

Vakfın Kurucusu: İshak Bey b. Saruhan

Vakfiyenin:

Tanzim Tarihi : 10/04/0866 H. (12/01/1462 M.)

Tescil Tarihi : 24/06/1335 H. (16/04/1917 M.)

Kurulduğu yer : Manisa

Vakfın Hayratı Ve Bulunduğu Yerler:

- 1- Manisa'da Cami
- 2- Manisa'da Medrese
- 3- Manisa'da İmaret (Mevlevîhâne)

Vakfın Akarları Ve Bulunduğu Yerler:

- 1- Manisa'da iki adet hamam.
- 2- Manisa Karaoğlan Köyü ve köyde bulunan yedi buçuk müdd pirinç ekilir çeltik nehrinin tamamı.
- 3- Akçahavlu Köyünde yirmi beş müdd pirinç ekilir çeltik nehri.
- 4- Çatalkilise (Çatalkise) araziler ve bağ yerleri.

Gelirin Nerelere Ve Kimlere Verileceği:

- 1- Cami, Medrese ve Mevlevîhâne (imaret)nin bakım ve onarımı.

2- Mevlevîhâne'de (imaret) pişirilecek yemeklerin ve diğer malzemele-
rin giderleri.

3- Cami, medrese ve mevlévîhâne (imaret) görevlilerin ücretleri.

4- Vakfın idari görevlilerinin (mütevelli, muhasebeci, kâtib ve cabi)
masrafları.

Gelir Fazlasının Verileceği Ve Harcanacağı Yerler:

Mütevelli olan kişi vakfın lehine dilediği gibi kullanacak.

2- TİRE MEVLEVİHANESİ

Vakfın Kurucusu: Yahşi Bey bin Abdullah

Vakfiyenin:

Tanzim Tarihi : 02.06.0845 H. (05.11.1441 M.)

Tescil Tarihi : 19.06.1280 H. (01.12.1863 M.)

Kurulduğu yer: Tire/İzmir

Vakfın Hayratı Ve Bulunduğu Yerler:

Tire'de Ceğen Bahçesi denen mahalde zaviye (mevlévîhâne).

Vâkif bu zaviyeyi; etrafındaki havlusu ile ve bu havlunun ihtiva ettiği
mutfak, mahzen, ahır, bahçe ve buraya gelip giden fukara ve mesakin,
misafirler ve sair gelip gidenlerin oturmaları için lâzım gelen müştemelât.

Vakfın Akarları Ve Bulunduğu Yerler:

- 1- Tire Yenipazar Çarşısında hamam.
- 2- Hamam karşısında on bir adet dükkân.
- 3- Hamamın kuzeyinde kervansaray (han).
- 4- Hanın kible ve batı taraflarında otuz iki dükkân.
- 5- Hanın kuzeyinde beş adet dükkân.
- 6- Tahtakale denen dükkânların ortasındaki arsa.
- 7- Zaviye bitişiğinde bahçe.
- 8- Tire'de sınırları belirtilen başka bir bahçe.
- 9- Ayasluğ (Selçuk)'da Nazlıova Köyünde arsa.
- 10- Ayasluğ (Selçuk)'da bağ ve bahçe.

11- Aydın Köşk nahiyesinde değirmen, değirmen hissesi ve bahçe.

Gelirin Nerelere Ve Kimlere Verileceği:

- 1- Hayratın bakım ve onarımı.
- 2- Müteveli ve diğer idari görevlilerinin ücretleri.
- 3- Zaviye görevlilerinin ücretleri.
- 4- Zaviyede her gün pişirilecek yemek ve erzak ücretleri.
- 5- Dinî bayram ve günlerde pişirilecek yemeklerin ve yapılacak diğer faaliyetlerini ücretleri.

Gelir Fazlasının Verileceği Ve Harcanacağı Yerler:

Müteveli olan kişi dilediği gibi kullanacak.

3-GALATA (KULEDİBİ) MEVLEVÎHÂNESİ

Vakfın Kurucusu: İskender Paşa b. Veliyyüddin

Vakfiyenin:

Tanzim Tarihi : 12.01.0897 H. (15.01.1491 M.)

Tescil Tarihi : 16.08.1319 H. (27.11.1901 M.)

Kurulduğu yer : İstanbul

Vakfın Hayratı Ve Bulunduğu Yerler:

Galata'da Mevlevîhâne.

Vakfın Akarları Ve Bulunduğu Yerler:

Edirne, Kırklareli, Vize'de mezarlar.

Gelirin Nerelere Ve Kimlere Verileceği:

Mevlevîhâne şeyhine meşruta olup, Şeyh Efendi istediği gibi tasarruf edebilir.

Gelir Fazlasının Verileceği Ve Harcanacağı Yerler:

Mevlevîhânedede şeyh olan kişi dilediği gibi kullanacak.

4- GAZİANTEP MEVLEVÎHÂNESİ

Vakfın Kurucusu: Mustafa Ağa bin Yusuf

Vakfiyenin:

Tanzim Tarihi : 01.01.1050 H. (23.04.1640 M.)

Tescil Tarihi : 23.01.1327 H. (15.02.1909 M.)

Kurulduğu yer : Gaziantep

Vakfın Hayratı Ve Bulunduğu Yerler:

Antep Kozluca Mahallesiinde bir adet semâhâne, bir adet büyük oda, dokuz adet de küçük oda, mescit ve müstakil bahçesi bulunan mevlevîhâne.

Vakfın Akarları Ve Bulunduğu Yerler:

Antep Kozluca Mahallesiinde meyveli ve meyvesiz bahçe, iki adet boyahâne, un kapanı (un tartılan yer), 20 adet dükkân, altında ahır ve üzerinde yirmi oda bulunan menzil ve hububat tartmak için inşa edilen meydan.

Gelirin Nerelere Ve Kimlere Verileceği:

- 1- Mevlevîhânedede kalan dervişlerin giderleri.
- 2- Akar ve hayratın bakım ve onarımı.
- 3- Mevlevîhâne, mescit ve akarlardaki görevlilerin ücretleri.
- 4- Mevlevîhânedede pişirilecek yemeklerin ve diğer malzemelerin giderleri.

Gelir Fazlasının Verileceği Ve Harcanacağı Yerler:

Mevlevîhânedede şeyh olan kişi dilediği gibi kullanacak.

Şahsiyet (Görevli) Kaydı Bulunan Bazı Mevlevîhâneler

Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî Dergâhı ve Türbesi (Konya)

Gelibolu Mevlevîhânesi (Gelibolu)

Dede Sultan Zaviyesi (Mevlevîhânesi)/Kastamonu
 İlyas Paşa Mevlevîhâne Medresesi/Balıkesir
 Melik Salih Mevlevîhânesi/Erzincan
 Mevlevîhâne Camii/Afyonkarahisar
 Mevlevîhâne/Eğridir/Isparta
 Mevlevîhâne/Kastamonu
 Mevlevîhâne/Çorum
 Hacı Osmanzâde Hacı Mehmet Vakfı/Muğla
 Hacı Mahmud Vakfı/Ankara

Mevlevîhâne Vakfiyelerinden Örnekler:

1- Manisa Mevlevîhânesi Vakfiyesi:

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 608 numaralı yirmi ikinci Anadolu vakfiye defterinin 318. sahife ve 345. sıra numarasında kayıtlı **Saruhanoğlu İshak Çelebi'**ye ait 866 tarihli Arapça vakfiyenin tercümesi.

Hamd u senâ Allahu azîmu's-şâna mahsus ve maksurdur ki kullarını hayrât ve meberrât yollarına muvaffak kıldı. Kendisine ibadet edenleri taât ve ibadet yollarına irşâd eyledi. Kendisinden sevap umarak azabından korkan kimselere cûd u seha hazinesinden saadet sebeplerini ihsan eyledi. Mutî' ve emrine minkâd kimselerin halvet ve tenhalardaki dualarını kabul ve icabet eyledi.

Sahralarda vahşî hayvanların ve kuşların seslerini işitti. Bütün eflâk devredüp döndükçe vakitler ve saât tekerrür ettikçe salavatın efdali ve tahiyâtın ekmele, necat kapısının anahtarı ve hidayetin çerağı, bereketlere yeden ulumuz Hazret-i Muhammed ile ulum u âyatının hazineleri burhan ve beyyinatın sahipleri olan âl u ashabına olsun.

İşbu hamd ü sena ve salat ü selâm vecibesini ifadan sonra: Muhakkak dünya belaların cevlangâhu musibet mahallidir. Kendisinden ve şerlerinden kaçılacak bir yerdir. Karar kılacak sevinç neticesi yine boştur. Acıları birbirini takip eden göç ve darlık mahallidir; eşya bırakacak ferah yeri değildir. İkamet ve bekası mahdum, hüsrân ve şekaveti dâimdir. Gelin gibi suret ve hilkatı güzel, lâkin siret ve huyu çirkindir. Vadinden hulf edüp döner, aman verdiği kimseyi itlâf eder; ilkbahar bulutları gibi geçer, uzaktan su zannedilen serap gibi parıldar. Gaflette olmayan âkil kimseler ölüm ve ecel gelmeden evvel yaşadığı kısa müddet içinde fevt ettiği şeyleri tedariklerde

bulunarak ahiret azığına güzel ameller ile hazırlar. Müjdeler olsun şol kimselere ki emellerini hasredip iş görmeye hazırlanmışlardır. Ve Cenâb-ı Hak'tan hakk-ı takva ile korkarak zaman ve saatlerini taatlere hasretmişlerdir ve ihtiyacını edinmeye paçalarını sıvamışlardır ve bu suretle gidilecek yer olan ahiret günü için zad ittihaz etmişlerdir. "Kim ki Cenâb-ı Hak hidayeti tevkîf ederse o tarik-ı hakkı bulmuştur ve kime ki dalalet ve hüsrânı hükmetmiş ise onun muini yoktur" mealindeki Cenâb-ı Hakk'ın va'd ü va'dinden ibret almışlardır. Vâkıf ise ardı arkası kesilmeyen bir hasenedir; her vakit asarı teceddüd ve her zaman nurları kat kat olur. Nitekim Cenâb-ı Hakk'ın salât ü selâmı kendisi ile âl ü ashabına ola, rasullerin seyyidi parlak nurlara yeden Hazret-i Muhammed sallâllahü aleyhi ves sellem -âdemoğlu öldüğünde amelleri de biter, yâni defter-i a'miline sevap yazılmaz; ancak üç sınıf kimseler müstesnadır. Birincisi kendisiyle intifa olunur ilim ve marifet bırakan, ikincisi en iyi halli evlâd bırakıp kendisini hayır ile anan, üçüncüsü sevabının arkası kesilmeyen sadaka-i cariyedir" mealinde hadis-i şerîf irad buyurmuşlardır. Rahmetli ve mağfiretli, saadetli şehid ve çok büyük bir Emir olup enva-i maali ve keremi haiz kılıç ve kalem erbabını istihdam eden, hayrât ü hasenât sahibi ve çokca sadakalar yapıp bereketlere yeden İshak, her ikisinin topraklarını Cenâb-ı Hak muvaffak kılıp insan yediğini mahvetmiş ve giydiğini eskitmiş ve tasadduk ettiği şeyi de ibka etmiş olduğunu ve Cenâb-ı Hak kıyamet gününde insanlar arasında hükmedinceye kadar mü'min olan kimseler sadakalarının gölgesi altında olduğunu yakinen bilip anlayınca vâkıf faid olmayan niyyet-i halisa ve safiye ile kalb-i selimden ma'ada mal ve evlâdın fayda ve menfaat vermeyeceği kıyamet gününde Cenâb-ı Hakk'a tekarrüb ve rızâ-yı kerîmini talep ve çokca sevap umarak zikr-i âti emvalini fi sebililillâh vakf ve habs tesbil eyledi. (O vakfettiği şeyde) fitne ve sıkıntılardan masun ve mahfuz lalası Manisa beldesinde kâin Müslüman cemaat için beş vakit namaz ile Cuma namazını kılmağa mahsus cami-i şerîf ve camiye muttasıl olup talebenin ulum-ı şerriye ve sair fûnun-ı edebiyye ile iştigâl edeceği medresenin tamamını, **Manisada kâin Mevlevîhâne adı ile anılan ve gelip geçen fakara ve miskinlere tahsis edilen imaretin tamamıdır**. Sonra bu vakfın kendisinden sudûr-ı zamanına kadar kendi hakkı ve mülkü olup tasarrufu altında bulunan vaemlini yukarıda zikredilen cami ve medrese ve imartinin mesalihine vakfetti. O vakfettiği emlak de şunlardır:

1-Muvahhitler beldesi olan Manisa'da kâin vâkıf-ı müşarünileyhe nisbetle ve mahallerindeki şöretlerine binaen tahdid ve tebyinden müstağni iki hamamın tamamı.

2- Mahrusa-i mezkûre kurasından Karaoğlanlı adıyla anılan karyenin tamamı.

3- Karye-i mezbûrede kâin ve tevabiinden bulunan Çeltik Nehri'nin tamamıdır ki mezkûr nehrin suyu ile her sene yedi buçuk müd (ölçek) piriñç ekilir.

4- Keza mahrûsa-i mezbûre tevabiinden Akçehavlu karyesinde kâin Çeltik nehrinin tamamı ki her sene bu su ile yirmibeş müd piriñç ekilir.

5- Vekeza belde-i mezbûre tevabiinden Çatalkilise karyesinde kâin yirmi cerib mikdarı arzın tamamı ve kezâ mezbûr Çatalkilise karyesi tevabiinden beş cerib mikdarı bağ yerinin tamamıdır. İşbu mevkufâtın cümlesi mahallindeki şöhretleri ve vâkıfa olan nispetleri dolayısıyla tahdidinden müstağni olup bilcümle hudud ve kâffe-i hukuk ve teraik ve merafik dâhil ve hâric muttasıl ve munfasıl bütün sınır ve esbabile vakfı sahih-i şer'î ve habs-i sârihi mer'î ve tesbili muteberi merzi ile kat'î bir şekilde vakıf ve habis eyledi. Bunlar asla alınıp satılamaz; hibe ve temlik edilemediği gibi istibdal olunamaz, uzun bir müddetle kiraya verilemez.

Hayrûvârisin Cenab-ı Hak küre-i arza ve üzerindekiilere vâris olduğu tezahür edinceye kadar kimseye miras kalamaz. Bunları işittikten sonra her kim tebdil ve tagyir ederse vizr ü vebâli ancak tebdil edenelere aiddir. Muhakkak Cenab-ı Hak her şeyi işidici ve bilicidir. Lâkin ayların, yılların geçmesi ve ahvalin değişmesi yüzünden evkâfın vakfiyesi zayi olup işleri muhtel ve şartları gayr-i muteber bir hâle gelince Sultân-ı azâm ve hakan-ı muazzam âlemde ilâhi bir gölge olup şark ve garb padişahlarının padişahı Allah'ın halifesinin vurucu kılıcı Cenab-ı Hakk'ın kullarına maksad ve hâcetlerine yardımcı, Allah'ın beldelerinde arslanca harbeden rahmetli ve saadetli şehit, gazi ve mücahitlerin meliki, âlemlerde hayrât yayan Sultan Ebu'l-feth lakablı Sultan Mehmet b. Sultan Murad -Cenab-ı Hak kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe eylesin- evkâf-ı mezkûrenin vakfiyeti kararlaşıp doğruluğu teslim ve eskiden vakfolduğu tezahür etmekle mevkûfatın tekarrür etmiş usulünü müştemil ve şurutunu mübeyyin bir vakfiyenin yapılmasını emreyledi. İleride zikir ve tafsil edileceği üzere mevkufatın asıllarını müştemil şartlarını ve cihetlerini açıkca bildiren bir vakfiyenin yazılmasını emretti. Bu vakfiyeye yüksek emirleri yazıldı. İşte aşağıda asıllarını müştemil, şartlarını ve cihetlerini beyan eden bu vakfiyede yazıldı da vakıf işlerine âlim ve âmil mutedeyyin ve şayan-ı itimad olup aynı zamanda mevlevîhâne denilen yerde Şeyhlik (imaret müdürlüğü) vazifesini de ifa etmek şartıyla bir mütevellinin nasb ve tayin edilerek vak-

fın mahsulât ve müstegallâtını zabt ile yazılı şerait ve kavaid dairesinde sarf etmesini ve mezkûr medreseye temiz ve müttaki ulum-ı şeriyeye vâkıf, menkulât müşkillerinin halline ve şübhelerin refine kadir bir müderis nasb edilerek medresede mevcut talebeyi tahsil günlerinde tedris edüp onların ulum-ı şeriyeye dersleriyle iştiğlâl ve buna devam etmesini ve kezâ mezkûr camie âlim ve âmil ve mütedeyyin bir hatip nasb olunarak Cuma günleri hazır bulunup hutbe okuyarak insanlara mevzide bulunmasını ve keza imamete aid mesaili bilen zâhid ve âbid bir imam nasb olunarak evkat-ı hamsede hazır bulunan cemaate imamet etmesini ve vakitleri bilen bir kimse müezzin tayin olunarak beş vakitte ezan okumasını ve şer-i şerîfle âmil olan altı nefer hâfız tayin olunarak her gün ikindi namazından sonra hazır bulunarak Kur'an-ı kerîm ve fûrkan-ı azîmi mushaf yüzünden tecvid ve tertibe riayet edüp sür'at ve ta'cil etmeyerek birer cüz okuyarak Cuma günü mezkûr camideki mahfelde hatim edüp o zamanda câri olan adet vechile Kur'an'dan, tehlil, tesbih, temcid ve tazim gibi hususâta riayetle makamı güzel olası vâkıfın ruhuna hediye edilmesini ve keza şeriatle âmil ve kemâl dercede ilm-i kıraate vâkıf ser-mahfil nasb edilmesini ve keza tarif vazifesini ifa eden hayrât ü hasenât sahibi ile erkek ve kadın bütün halka dua eden bir müarrifin tayin edilmesini ve kezâ camiin kapusunu muhafaza etmek ve kandillerini yakmak ve süpürmek ve sair hizmetlerini ifa eden elverişli bir kayyımın nasb edilmesini şart eyledi. Ve yine adı geçen mahaldeki mevlevîhâneye iyi halli ve doğru, mütedeyyin bir nâzır tayin olunarak emanet ve istikametle masrafların ahvaline bakmasını ve keza emanetle maruf ve müteşşeri' iyi halli bir kâtib tayin olunarak vakfın varidatını yazıp buna müteferri' olan hizmeti ihmal ve tekâsül etmeyüp tesbit etmesini ve şurut-ı salâta ve edasına ait meseile vâkıf bir imam nasbedilerek evkât-ı hamsede orada mevcut- olan cemaate imamet etmesini ve yazıldığı vechile evkâta âlim bir müezzin ve yine yazıldığı vech üzre kendisine tefviz olunan umuru ifaya lâıyk bir kayyım tayin edilmesini ve kezâ sâliklerin şeyhi ve âbidlerin muhakkıkı ve âriflerin kutbu Mevlanâ Celâlüddîn'in -Cenâb-ı Hak ruhunu takdis buyursun- te'lif ve nazm eylediği Mesnevî denilen kitabı okumağa muktedir âlim bir kimse nasbedilerek mezkûr kitaptan kendisine mümkün olanlarını okuyup anlatmasını Cenâb-ı Hakk'ın okumağa muktedir güzel olası mezkûr şeyhin gazeliyâtından okumağa muktedir güzel sesli iki kimsenin tayin edilmesini ve her gün yiyecek ve içecek tedarik eden bir vekilharc ile mütenevvi yemekleri pişirmeyi bilen müttaki bir aşçı ve âtiyen zikredilecek vakitlerde hazır bulunanlara yemek götüren bir nakb nasb ve tayin edilmesini şart eyledi.

Bundan sonra vâkıfın şeraitinden biri de evkâf-ı mezkûre gallesinden her ne hâsıl olursa evvela cami, medrese, imaret ve saire gibi mevkufede zuhur edecek noksan ve bozuklukların tamir ve termimine sarf edildikten sonra mezbûr evkâfın mütevellisi ve mezbûr imaretin şeyhine yevmiye yevmiye on dirhem ile her sene üç müd buğday ve üç müd arpa ve üç müd beyaz pirinç verilmesini ve sonra mezkûr müderrise yevmiye on dirhem ve sonra caminin hatib ve imamına yevmiye üç dirhem ve sonra müezzine yevmiye bir dirhem ve sonra altı nefer hâfızlardan her birine yevmiye birer buçuk dirhemden dokuz dirhem ve sonra ser-mahfile yevmiye bir dirhem ve muarrife yevmiye iki dirhem ve sonra kayyımına yevmiye bir dirhem ve sonra caminin hasır ve kandil yağına yevmiye bir dirhem ve sonra mezkûr imaret nâzırına yevmiye yedi dirhem ve imaretin kâtibine yevmiye iki dirhem ve imaretin imamına yevmiye dört dirhem ve müezzine yevmiye bir dirhem ve kayyımına yevmiye bir dirhem ve imaretein mesnevîhânuna yevmiye iki dirhem, mezkûr şeyhin gazeliyâtını okuyan iki neferden her birine yevmiye ikişerden dört dirhem, vekilharca yevmiye iki dirhem, aşçıyan yevmiye bir dirhem, nakibe yevmiye bir dirhem, hasır ve çerağ yağına yevmiyen bir dirhem, su yolunun tamirine yevmiye bir dirhem, et masrafına yevmiye altı dirhem, ekmek için yevmiye beş dirhem, buğday için yevmiye iki dirhem, beyaz pirinç için yevmiye iki dirhem, yağ, tuz, odun masrafına yevmiye dört dirhem verilmesini şart eyledi. Ve kezâ her gün mezkûr imarete yemek pişirelerek zengin olsun fakir olsun, mukim olsun müsafir olsun hazır olan kimselerin it'am edilmesini ve Cuma geceleri yarım kilo pirinç pişirilmesini şart eyledi.

Eğer vakfın galle ve varidâtı tenakus edüp masarîf-ı mezkûreye kifayet etmezse noksan nisbetinde vezâif ve mühasemat dahi tenkis edilir. Şayed masarîf-ı muayyeneden fazla varidât zuhur ederse mezkûr mütevellî ziyâdeyi zabt ve hıfz eder. Bundan sonra vakfiyenin bâlâsını imza eden sonu ve önü güzel olası hâkim muhteviyat ve münderecâtına vâkıf olduktan sonra evkâf-ı mezbûrenin sıhhatine hükm-i sahih-i şer'i ve tahkim-i sarîh-i mer'i ile hükmeyletti. Ve bu vak'a hicret-i nebeviyyenin sekiz yüz altmış altı senesi Cemazilâhir ayının evvellerinde cereyan edüp yazıldı.

2- Galata Mevlevîhânesi Vakfiyesi:

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, 573 numaralı defterin 104. sahife, 19. sırasında kayıtlı "**Veliyyüddin Oğlu İskender Paşa Vakfı**"na ait 12 Muharrem 897 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisi.

Uhbirtü ani's-sicilli'l-mahfuz Kozlucavi es-Seyyid Ali Rıza el-Kadı mahrûse-i Galata nemekahu'l-fakiru ileyhi azze şanuhu gufira leh.

el-Hamdü lillâhi rabbi'l-âlemin ve's-salatü ve's-selâmü alâ seyyidinâ Muhammedin Seyyidi'l-enam ile mualliyeye ve müzeyyen olduktan sonra.

İşbu kitâb-ı anberin-nikabın tahrir u inşa ve tasvir u imlâsına bâis ve bâdi oldur ki mahrûsa-i Galata hâricinde vaki' **Mevlevîhânenin** bina ve inşasına bâdi olan İskender Paşa ibni Veliyyüddîn'in Rumeli Vilayeti dâhilinde Edirne'ye mülhak Vize Kazası kurrasından Karapürçek karyesinde vaki tevliyet-i mevlevîhâne-i merkûmede şeyh olanlara ve galesi zaviye-i merkûme fukarasına meşruta olan malümü'l-hudud mezraaları mahfel-i şer'î kavim-i enverde zikr olunan vakfa li-ecli't-tescil ve'l-itmâmi ve't-tekmil mütevellî nasb ve tayin eylediği câmiu'l-mehasîn eş-Şeyh Yunus Efendi İbni Şeyh Zeynelabidin Efendi mahzarında ikrar-ı tam ve takrir-i kelam edüb silk-i mülk-ü münselik olub zikr olunan mezraaları hasbeten lillâhi Te'âla ve taleben li-merdati "yevme yestazillül mer'ü tahte sadakatihî" vakf ve habs-i sarîh-i mer'î ile vakf ve habs edüb **şöyle şart ve tayin eyledim ki:**

Zikr olunan mezraalara evladımdan ve akraba-yı taallukâtımdan bir kimesne müdahale etmeyüb ancak mevlevîhâne-i merkûmede şeyh olanlara meşruta olup mutadları olan nehârda ba'de'd-deveran bir süre-i mülk-ü şerîf tilavet olunup sevabını Hazret-i Resul-i Ekrem sallallâhü Te'âla aleyhi ve sellem ruh-u şerîflerine ihda eyliye ve dahi **şöyle şart eyledim ki:**

Zikr olunan mezraalardan her ne hâsıl olursa mevlevîhâne-i merkûme zaviyelerine meşruta ola deyu şart ve tayin ve mezbûr eş-Şeyh Yunus Efendi'ye teslim eylediğimde sair evkâf mütevellileri gibi mutasarrıf oldu dedikde mütevellî-i mezbûr dahi vâkıf-ı müşarun ileyhin kelimât-ı meşruhasının cemisinde tasdik ve mezraa-i mezkûreleri bi't-tevliye kabz ve tasarrufunu itiraf eyledikten sonra kelamını semt-i âhere atf edüb vakf-ı akar imâm-ı eimme-i din ve ecille-i müctehidîn sirac-i İmâm-ı Azam Ebu Hanife katında gerçi sahih olup bâlâda beyan olunduğu üzere mezraa-i mezkûreleri mevlevîhâne-i merkûmede şeyh olanlara meşruta olup mücerred vakf-ı sahih-i lâzım olmadığına binaen kavli üzere be nail-i (okunamıyor olmaktan hazer edüb âlimen bi'l-hilâf hükm-i sahih-i şer'î ve kaza-i muteber-i mer'î eyledikten sonra "fe-men beddelehû ba'de mâ semî'ahu fe-innemâ ismuhû allellezîne yübeddilûnehû innallâhe semîun alîm" ve ecrü'l-vâkıfı ale'l-hayyi'l-Cevâdi'l-Kerim cerâ zâlike ve hurrire fî'l-

yevmi's-sani aşer min Muharremi'l-harâm li-sene seb'a ve tis'îne ve semâne ve mie 897.

Şuhûdu'l-Hal:

eŞ-Şeyh Mehmed Efendi İbni Ali –Hüseyin Dede İbni Murtaza –Ali Dede İbni İskender –Mehmed Beşe İbni Memiş –Mehmed Dede İbni Derviş Hüseyin.

3- Tire Mevlevîhânesi Vakfiyesi:

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, 586 nolu defterin 211. sayfa 205. sırasında kayıtlı **Yahşi Bey b. Abdullah**'ın H 845/1441 M tarihli Arapça vakfiyesinin tercümesi.

Birçok fazileti ahlâkiyenin masdarı, cûd u kerem gibi meziyeti ulviyenin madeni bulunmakla mülük ve selâtnin emniyet ve itimadını kazanan Yahşi Bey b. Abdullah etmea-i dünyeviyyenin kıymetsizliğini ve sadaka-i cariyenin kıymetini takdir ettiği için Tire şehrinde Çeken Bahçesi demekle maruf bahçenin kurbunda bir zaviye yaptırdı. Bu zaviye vâkîfı ve bânisinin adıyla memlekette meşhur olduğu için tahditden müstağnidir.

Vâkîf bu zaviyeyi; etrafındaki havlusu ile ve bu havlunun ihtiva ettiği matbah, mahzen, ahur, bahçe ve buraya gelip giden fukara ve mesakin, müsafirin ve mukiminin oturmaları için lâzım gelen sair müştemelât ile birlikte vakfeyledi.

Sonra vâkîf; şu vakfın kendisinden sudûr-ı tarihine kadar hakkı ve milki olarak elinde ve taht-ı tasarrufunda bulunduğunu söylediği emvalini mezkûr ve muayyen olan zaviyenin mesalihine vakf ve habs ve fi sebilillâh tasadduk etti. Oda şunlardır:

1. Tire şehrinde Yenipazar denilen çarşuda vaki hamamın tamamı.
2. Kâffesi mezkûr hamam karşısında vaki bir birine bitişik on bir dükkânın tamamı.
3. Vâkîfın mezkûr hamamın şimal tarafında yaptırdığı Kapan kârvansarayını namıyla meşhur olan hanın tamamı.
4. İsmi geçen hanın kurbunda vaki fevkanî ve tahtanî hucreleri müştemil hanın akar çeşmesi ile birlikte tamamı.
5. İlk ismi geçen hanın kible tarafında vaki bir birine bitişik on dört dükkânın tamamı.

6. Mezkûr hanın garbinde ve mezkûr dükkânlar karşısında vaki bir birine bitişik on sekiz dükkânın tamamı.

7. Mezkûr hanın şimalinde vaki bir birine bitişik beş dükkânın tamamı.

8. Tahtakale denilen mezkûr dükkânların ortasında vaki bir kıt'a boş arsanın tamamı olup bunların kâffesi Tire şehrinde vaki ve bu belde mezkûr vâkıflarının ismi ile meşhur olduklarından tahditden müstağnidirler.

9. Mezkûr zaviye kurbunda vaki kible tarafı Bayrak oğlu Mustafa milki, şark tarafı Doğan milki ve zaviyenin bahçesi şimal tarafı şeyh Abdi milki ve garb tarafı mezkûr Mustafa milkile mahdut, etrafı barılı bahçenin tamamı.

10. Mezkûr belde vaki kiblesi Turak milki ve Papas Yani milki, şarkan Pazar yeri, şimalen İslam Kabristanı, garben Feriştahoğluna nispet edilen medresenin vakfı ile mahdut etrafı barılı bahçenin tamamı.

11. Hepsî Ayasluğ şehri tevabiinden Nazlova köyünde vaki kible tarafları Osman bin Aydın Fakih milki, şarkan İlyas kızı Tori milki, şimalen İvaz bin Hacı milki, garben büyük cadde ile mahdut hamamın ve buna bitişik ma'sara (mengenehâne)nin ve buna muttasıl bir kıta arsanın tamamları.

12. Ayasluğ şehrinde vaki garben Bayram bin Emir Gazi milki, şimalen Mahmudlu köyü, kible ve şark tarafları büyük cadde ile mahdut kendisine muttasıl bir mezraa ile birlikte bağın tamamı.

13. Ayasluğ şehri nahiyesinden Hisar Yakası nam mevkiide vaki kible tarafı Mevlâna Mehmed bin Tacüddin milki, şarkan vakıf, şimalen Mahmud milki, garben Zımmiye Badye milki ile mahdut Hatun Bahçesi demekle ma'ruf etrafı barılı bahçenin tamamı.

14. Aydın vilayetinden nahiy-i Köşk'te vaki şarkan ve şimalen Hatib Sinan milki, garban büyük cadde kible tarafı Süleyman bin Mehmet milki ile mahdut değirmenin kendisine muttasıl bahçe ile birlikte tamamı.

15. Hududu ile ismi geçen değirmene muttasıl diğer bir değirmenin heyet-i mecmuasından nısfî şayiinin tamamı.

Vâkıfı mumaileyh; evkâfı mezkûreyi bütün hudud ile, hukuk ile, yolar ile, merafik ile, tevabi ile, levahik ile, rusum ile, muzafat ile elhâsıl dâhilî ve hâricî kendilerine bitişik ve ayrı vücuh-i esbâbın sonuna kadar her haklar ile ve lazım gelen şartlarını, esaslarını cami ve vakfiyetini ihlâl edecek kuyud-ı muzuradan ari olarak vakf-ı sahih-i şeri ve habs-ı sarih-i meri ile vakf ve tesbil eyledi. Bunlar katiyyen satılamaz, hibe edilemez, rehin veri-

lemez, tebdil edilemez, başkası ile değıştirilemez; üç seneden fazla müddetle icar edilemez, hiç bir vech ve sebeple milk yapılamaz.

Sonra vâkıfı müşarünileyh; mezkûr vakfın işlerine aid tevliyet ve nezareti sağ oldukça nefesine, irtihâlinden sonra oğlan ve kız evladının aslahına, sonra evlad-ı evladının aslahına, sonra akaben bade akabin, neslen bade neslin üreyecek olan evlad-ı evladının aslahına, bunlar munkarız olup kimseleri kalmadığında mezkûr evkâfın tevliyet ve nezareti vâkıf-ı mezkûrun utakâsının aslahına, sonra batnen bade batnin, ceylen bade ceylin üredikçe utakâsının evlad-ı evladının aslahına şart kılup, bunlar da munkarız olup bunlardan kimse kalmadığında mezkûr tevliyet işini Tire beldesinde kadı ve vali olan kimselerden reyine tefviz etti ki bu kadı ile vali belde-i mezkûre uleması arasından salih, mütediyyin ve müteşşeri bir zât seçüp mezkûr vakfa müteveli nasb edeceklerdir.

Vâkıf; evkâf-ı mezkûre mütenevvi istiğlâl şekiller ile gelirlendirilüp bundan hâsil olan menfaat ve gelirin evvelâ onda biri müteveli nezdinde hıfz edilerek rekabatda, bir tamire ihtiyac görüldüğünde, emakin-i hayriyyeye ve mevkufatı tamir ve termimine sarf edilmesini ve umum mahsulâtdan diğer bir onda biri de tevliyet hakkı olmak üzere müteveliye verilmesini ve mahsulâtın mütebaki dört humsundan mezkûr zaviyede şeyhlik ve imamlık edecek olan zâta, iki imametine ve diğer ikisi kitabetine aid olmak üzere her gün dört dirhem ve buradaki müezzine her gün iki dirhem, aşçıya her gün iki dirhem, ekmekçiye her gün iki dirhem, cabiye her gün iki dirhem verilmesini, zaviyenin etine hergün onbeş dirhem, ekmek için alınacak ununa her gün sekiz dirhem, pıncine, buğdayına, biber, kimyon vesair baharat gibi yemeğe lezzet verecek şeylerine her gün beş dirhem ve sofraya pavzerine hergün üç dirhem, hasırına, kandil yağına hergün iki dirhem, bala, ekşi, turşu ve reçellere her sene ikibin dirhem, Ramazan gecelerinde ve Cuma gecelerinde, meşhur namazlarda, (kandil gecelerinde) iki bayramda yapılan harçlar için her sene üçbin dirhem, oduna, tuza her sene bin beşyüz dirhem sarf edilmesini şart kıldı.

Yine vâkıf; mezkûr zaviyede biri sabah, biri akşam olmak üzere hergün iki defa yemek pişirilmesini ve bu yemekten fukara, ağniya, yerliler ve misafirlerden zaviyede hazır olanların kâffesine itam ve ikram edilmesini ve zaviyede imam olan zâtın kitabet hizmetini de görüp varidât ve sarfiyâtı yazmasını ve bütün sarfiyâttan zaviye şeyhini ve imamını haberdar etmesini hademe-i hayrâttan herhangi biri hizmetine devam ettikçe azl edilmesini, şayed hizmetinde bir inhiraf ve müsamaha görülür ise evvelâ mütevellinin nasihat edüp azl etmemesini, ikinci defa bir daha tekrar eder ise

mütevellinin yine nasihat ve men edüp azli cihetine gitmemesini, üçüncü olarak bu kusur ve müsamahasında ısrar eder ise mütevellin bunu azl edüp yerine daha iyisini nasb etmesini, galle bu masarifden artacak olur ise bu fazlanın sarfı mütevellinin reyine üfevvez olup zaviyenin umur ve mesalihinden münasip göreceği bir yere sarf etmesini, sarf hususunda evkâfın rekabâtı diğer masarifin kâffesine takdim edilmesini ve mezkûr zaviye harab olursa ihya ve imarı mümkün oldukça, iki, üç, dört ve ilânihaye ihya ve tamir edilmesini, eğer harab olur tekallübât-ı kevnîye ve âsumânî bir mania ve musibetten dolayı tekrar ihya ve iadesi mümkün olmazsa evkâf-ı mezkûrenin müslümanlardan olan fukara ve mesâkine vakf olunmasını şart kıldı.

Vâkıfın; şu vakfiyede zikredilen derahimden muradı her devirde meskuk olarak sayı ile tedavül eden derahimdir.

Evkâf-ı mezkûr usulub-i meşruh vechile bir vakıf oldu ki üzerinden devirler, asırlar gelip geçtikçe kuvvetini, resanetini, meriyyetini muhafaza edecek, esasları tağyir, zabitaları tebdil edilmeyecektir.

Bu vakfiyeye tarih, yazı ve bunun üzerine işhad ve tahriri; hicrî sekiz yüz kırk beş senesinin Cemaziyelâhir ayının ortalarında vaki oldu. (Evâsıt-ı Cemaziyelâhir sene 845)

4- Gaziantep Mevlevîhânesi Vakfiyesi:

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 598 numaralı defterin 129. sahife ve 100. sırasında kayıtlı **Yusuf oğlu Mustafa Ağa Vakfı**'na ait gurre-i Muharrem 1050 H/1640 M tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisi.

Antep ahalisinden Mustafa bin Yusuf'un vakfiyesi 23 Muharrem 327 tarihinde sadır olan irade-i aliyye mucibince kaydolunmuştur.

bâ-takrir: Esası 4 – 892

Habiyallahü Vekefa

Mâ hevahü hâzes-siferüş-şeriyyu vez-zübürül-mer'iiyyü min vakfil-akar maa tayiniş-şurût ve tebyinil-kuyûd alâ mâ hüvel mebsut sahha ledeyye ve tehakkake beyne yedeyye fe hakemtü bi sihhatihi ve lüzûmihi fi hususihi ve umumuhi âlimen bi-mevazi'il-hilâf vâkıfen alâ mevâkıfî'l-ihtilafi'l-câri beynel-eimmeti'l-eşrâf kaddesallahü esrarahum ve attare bi-revayihîl-ünsi ervahahüm harrerehu el-Abdü'l-fakir Mehmet Emin Abdürrahim el-Müvellâ el-hilâfeten bi-medineti'l-Antep Ufiye anhü.

Vemâ Tevfiki İllâ Billâh Abduhu Mehmet

Hamd-i na-mahdûd ve şükr-i ğayr-i ma'dûd ol vâcibü'l-vücûd ve mufizü'l-hayr ve'l-cûd hâlik-i bi-misâl ve rezzâk-i bi-zevale ki nev-i beşeri zübde-i kâinat ve bu kavm-i mu'teberi umde-i mevcudât edüb ol nev-i şerîf ve esnâf-ı vacibü't-teşrifden dahi millet-i İslâm ve ümmet-i pür-ihtiram seyyidi'l-enâm, ekrem-i ümem ve efdal-i benî âdem edüp ta'lim-i hitâb-ı müstetâb *"kul mâ enfaktüm min hayrin feli'l-valideyni vel-akrabîne vel-yetâmâ vebnis-sebîl ve mâ-tef'alu min hayrin fe-innallâhe bihi alîm"* ile talim ve tekrim ve tefhimi cevâb-ı ba-savâb *"in tukridullâhe karzan hasenen yudâ'af leküm ve yağfir leküm vallahu şekûrun halîm"* ile tebci ve tefhim etti -celle celâluhu ve amme nevâluhu- Ve durûd-i amimü'l-vürûd ol sahib-i makâm-ı Mahmûd ve misbâh-i bezmgâh-i vücûd a'nâ server-i zümre-i enbiyâ ve rusul ve rehnümâ-yi rehrevân-i sübül-i Resûl-i müctebâ ve habib-i Hudâ Muhammed Mustafa aleyhi efdalüs-salât ve ekmelü't-tahiyyât hazretlerinin ruh-ı pür-futuhlarına olsun ki teşnegân-i şerbet-i visâl olan ehl-i vecd u hâlin hadâik-i a'mâl-i anların reşehât-i zülâl iysali ile sîrâb ve hastegân-ı derd-i firâk olan zümre-i uşşâk-ı dil-ihtirâk anın nefehât-i enfâsı tayyibesinden şifayâb olur ve dahi ervâh-ı tayyibe ve ashâb ve zümre-i tâhire-i evlâd ve ahbâblarına olsun ki her biri zaviye-i âliye-i din ve hangâh-ı safvet-penahu şer-i mübin içre sadrnişîn bir şeyh-i celilî'l-mikdar ve mürşid-i kâmil-i namdârdır -rıdvanullahi te'âla aleyhim ecmain.

Ve badü: İşbu kitab-ı müşkîn-nikâbın inkişafına da'i ve hitab-ı anberini zuhur ile ittisafına sa'y budur ki Vilayet-i Anadolu'da medine-i Antep ehalisinden sahibü'l-hayrât vel-hasenât ve reğbü'l-müberrât ves-sadakât fahrül-a'yân Mustafa Ağa İbni Yusuf meclis-i şer-i şerîf-i şâmihül-bünyân ve mahtfel-i din-i münif-i râsihul-erkânda vakf-ı huceste vasf-ı âti'l-beyânı tescil ve emr-i tescilde labüdde minhu olan her hakir u celil için mütevellî nasb ve tayin ettüğü kidvetü'l-ulemâi'l-âmilin ve zübdetü's-sulehâi's-sâlikin Seyit eş-Şeyh Mehmet Efendi İbni es-Seyyid Şaban Dede mahzarında ikrâr-ı tam ve takrir-i kelâm edüp bu abd-i zaif ve müznib ve lehif vak-tâki bu dâr-ı dünya, bî-sebat ve bî-karâr olup naim-i zill-i zâil, mukim-i dayf-i râhil olup meâl-i mâl ile mâlâmâl, âfitab-ı izz u ikbâl-i serî'u'z-zevâl olduğu yakinen münfehim olmuştur. İmdi her âkile lâzım ve her ârife emr-i mühimdir ki zaman-i âfiyette zimâm-ı istitâ'atin cânib-i hayrâta tevcih edüp tahsil-i melekât-i kudsiyye ve tekmil-i maârif-i ünsiyye babında sarf-ı kudret ve bezl-i cehl ü takat edüp mehâsin-i ahlâkile ârâste ve celâbib-i hayrâtla pirâste olup rûz-i mahşerde ekser-i halk azab-ı elime ve hızı-yi azime mübtela olduklarında ettüğü hayrât u hasenât sebeb-i fevz-i necât ve

bâis-i neyl-i saâdet ola -bi-fadlihi ve keremihi- Pes bu kazâyâ-yi vâcibetü'l-kabul ve mukaddemât-i vazıhatü'l-medlûle binaen mahrûsa-i Konya'da âsûde olan kutbü'l-ârifin, gavsü'l-vâsılın, kıdvetü'l-evliyâi'l-kâmilin, umdetü'l-asfiyâi'l-âmilin, câmi'ü'l-ulûmî'z-zâhireti ve'l-bâtne hâizü'l-maârifî'l-âhireti'l-bârizeti ve'l-karnine sâhibü'l-Mesnevî ve'l-ma'nevî Mevlâna Celâleddîni'r-Rûmî el-Mevlevî eş-şehîr Hüdavendigâr -kaddesallâhü taâla sırrehu ve a'la zikrehu- hazretleridir ki zaman-ı saâdet-nişanlarında kutb-i âlem ve medâr-i salâh-i benî âdem olup nice keramet-i aliyyesi zuhur eylediği menakıb-ı şerîfelerinde mastur ve gün gibi meşhurdur el'ân dahi merkad-i pür-nurları mehbat-ı feyz ü envâr ve mütâf ve merâm-ı züvvâr ve mecma-i ârifân u dervişân ve makarr-i salikân-ı dil-rişân olup zümre-i dervişân ol şem-i pür-envarın pervanevâr üstüne dönmekte ve fırka-i sâlikân ol mâh-ı münirin hale-sıfat etrafın alup istifaza-i nur etmektedir. Beyt:

Arsa-i ışkda gör Hazret-i Mevlâna'yı

Turmadan dahi düşer üstüne yoldaşları

Hususen te'lif-i latifleri olan Mesnevi-i şerîfi mağz-ı Kur'an-i mübin ve lem'a-i ahadie-i envâr-ı seyidi'l-mürselin olmağla sâlikân-i mürşid-i saâdet-karin olup sâhib-i fadl-ı irfân ve menba-i meşhûd-i ikân olduklarına delil-i celi ve bürhân-i kavidir. Beyt:

An ferid, duni cihân-ı ma'nevî

Pes buved bürhanı kadreş Mesnevî

huruf u zurufu ab-ı Kevser, elfâz u ibarât ruh-perver; her bir elifi serv ü çemen-i hakayık ve her bir noktası menba-i hikmet-i dekâyık Hazret-i müşarunileyhin ulüvv-i rütbet ve sümüvv-i menziletlerini tamam fehm u izan eyledikte derûnunda nûr-i muhabbeti lemeân edüp tarikat-i aliyyelerine intimâ ve intisâb ile devlet-i dareyn iktisab eden taife-i dervişân ki çarh-ı zer-feşânın âlâyişinden tîg-i tecrit ile kat-ı rişte-i ümmid edüp gavgâ-yi melâhiyi zikr-i îlâhiyye tebdil ve taç ü kabayı külâh u abaya tahvil eylemişlerdir. Ol taife-i aliyye ve zümre-i Mevleyiyye ile cemi-i bilâd-ı İslamiyye ve memâlik-i hakaniyye dolup hususa mukarreb-i huyâm-i salâtin-i izam ve mecma-i ulemâ-yi kirâm ve meşâyih-i zevil-ihtirâm olup kibletî'l-İslâm olan mahrûsa-i İstanbul -sıynet şemsüha ani'l-ufûl- mevazi-i müteaddide ve dârü'n-nasr ve'l-meymene mahmiye-i Edirne'de ve mahrûsa-i Bursa -humiyet anil-be'sa'- ve Selanik ve Mısır-ı Kahire ve Halebü's-şehba' ve Şâm-ı şerîf ve Bağdad-i dârüs-selâm ve sair bilâd-ı ehli İslâmda taife-i Mevlevî ve dervişân ve fırka-i fukarâ-i dil-rişân nüzul ve ikamet ve ibadet ve taat

içün hususa eyyâm-i mu'tade'de Mesnevî-i şerîf nakl u kıraat olunmak için mevlevîhâneler ve âl-i âsitâneler olup lâkin zikrolunan medine-i Antep dahi makarr-ı meşâyih ve ulemâ ve sulehâ ve memerr-i dervîşân ve fukara iken mevlevîhâne ve dervîşâne nüzûl ve ikamet edecek bir âşiyâne olmak ile mürûr u ubûr eden dervîşân her vechile mündacir olmagla

"beyt"

Ravza-i huld-i berin halvet-i dervîşânest

Mâye-i muhteşem-i hizmet-i dervîşânest

fehvası hatırına hutur ettikte anda muhatbete talib ve taife-i dervîşâna bîrr ü ihsan ile hizmet etmeğe ragîp olup kendüsüne sermaye-i devlet ve zuhr-i ahiret bilmegin medine-i mezbûre mahallâtından Kozluca mahallesinde vaki silk-i mülkünde münselik ve münharit ve sımt-ı zapt-ı tasarrufunda münsamit ve münzabit olup Mevlevîhâne olmak için bina eylediği bir taraftan Mehmet İbni Kasım mülkü ve bir taraftan Ferruh Çavuş İbni Abdullah mülkü ve bir taraftan kapan-i dakik ve bir taraftan tarik-i âm ile mahdud vasatında mergubü'l-üslûp mahbubü'l-kulûb derûn-ı kulûb-i dervîşân gibi nakş u renkten sade ve bîrûn-i zahiri ehl-i fena gibi zerr ü ziverden âzâde kasr-ı cinâne müşabih semâhâneyi ve cânib-i kablesinde bir mescid-i şerîfi ve şeyh ve mütevellî-i muma ileyh es-Seyyid Mehmet Efendi'ye mesken olacak bir büyük odayı ve dervîşâna âşiyâne için dokuz bab odayı ve bir havuz ve zât-ı eşcâr-i müsmire ve gayr-i müsmireyi havi hadikayı müştemil olan hângâhu bi-cümleti't-tevabii ve'l-levâhik ve yine hudûd-ı mezbûre ile mahdûd olan hangâhın taşrasında vaki her birinin lede'l-ehali vel-ciyran malûmetü'l-hudûd eşcâr-i müsmire ve gayr-i müsmireyi müştemil bir kıt'a hadika ve iki boyahâneyi ve muhavvata'ayı havi olup derununda bey' olunan beher deve yükü dakikden iki batman ve katır ve merkeb yüklerinden birer batman kira alınmak üzere ferman-i alişan şeref-bahşı sudur etmiş olan bir kapan-i dakik ve yirmi bab dükkânlarını ve yine mahalle-i mezbûrede vaki bir taraftan Hacı Ali mülkü ve bir taraftan Yazıcızâde Recep nam kimesne mülki ve tarafeyni tarik-i âm ile mahdûd olup Nuh Ağazâde denmekle şehîr kimesneden şira-i şer'î ile iştitâ ve temellük eylediği ahur yeri üzerine müceddeden bina eylediği yirmi bab odayı müştemil mülkhâne ve temlik-i hümayun-i hazret-i tacdârî ile temlik ve derununda taşradan gelüp bey' olunan beher deve yükü hınta ve şa'ir ve hububat-ı saireden nısıf sumun ve her katır ve merkep yüklerinden birer kıyrat hububat alınmak üzere hükm-i şerîf-i cihan-mûta' Hazret-i zillullah-i şeref-pîrayı vurud edüp inşa eylediği tahdit ve tavsiftten müstağ-

ni olan arsa meydanını bi-cümleti't-tevabi ve'l-levahik niyyet-i halisa-i safiye ve taviyyet-i tayyibe-i vâfiye hasbeten lillâhi teâla ve taleben li merzat-i Rabbihi'-mücteba vakf-ı sahih-i müebbet ve habs-i sarih-i muhallet edüp vâkif-ı müşarünileyh -esbagallahü niamehu aleyh- **şöyle şart eyledi ki:**

Zikrolunan hangâh içinde vaki zikri sebkaten eden büyük odada işbu şeyh-i mumaileyh es-Seyyid Mehmet Efendi ve etrafında kain mesbuki'z-zikr dokuz adet odalarda mu'tad üzere taife-i mezbûreden olan dervişân sâkinler olup haftada iki gün Mesnevî-i şerîf nakl u kıraat ve mu'tad üzere alâ hey'eti'l-içtima' taife-i dervişân hâzırîn ve samîîn olup âyin-i Hazret-i Mevlâna'yı icra edüp tarikat-i aliyeleri üzere ism-i celâle ve semâ'a iştilal edeler ve zikirleri sebkeden hadika ve boyahâneler ve han ve kapan-i dakik ve dekâkin ve meydân-ı arsa beher sene mütevellî yedile icar ve istidlâl olunup hâsıl olan rey' ve gılalinden evvela dekâkin ve han ve kapan ve boyahâne ve bahçe-i mezkûrların ve arsa-i mezkûrenin tamir ve termim masarifi ihraç olunduktan sonra fazla-i galle-i mezkûrdan bir ehl-i vera' ve tecvide kadir kimesne mescid-i mezbûrda evkât-i hamsede imam olup bade edai'l-hizme yevmi beş akçe vazifeye mutasarrıf ola ve hoş elhân ve hoş nefes ilm-i musikîde mahir bir kimesne müezzîn olup hizmet-i te'zin ve ikameti eda ettikte yevmi dört akçe vazifeye mutasarrıf ola. Dervişân için mu'âd olan salifü'z-zikr dokuz bab odanın her birine yevmi ikişer akçe tayin olunup sâkin olanlar mutasarrıfa olalar ve Mesnevî-i şerîf kıraat eden dervişân yevmi beşer akça ve na'thân olan kimesneye yevmi üç akça ve mevlevîhânenin tamire muhtaç olan mevazi'ini tamir eden neccâra yevmi iki akça ve hangâhın damlarını timar eden kimesneye yevmi iki akça ve taam tabh eden kimesneye yevmi dört akçe ve sumat vaz' eden kimesneye ve ibrikdâr olan kimesneye yevmi birer akça ve pazara giden kimesneye ve vekil-i harç olana yevmi birer akça ve hangâh ve mescid-i mezbûrda îkad olunan kanadil için yevmi dört akçe rügan sarf oluna ve hizmetinde mücidd ü sa'i bir müstakim kimesne kayyım ve ferrâş olup zikrolunan kanadil-i tâbnâk ve çerâg bekişlik hizmetile hangâhı pak eyleyüp tefriş-i ferşi müsafirinde kusur etmeyüp yevmi üç akça vazifeye mutasarrıf ola ve mütevellî-i mezbûr münasip gördüğü dervişândan dört nefer kimesneye ayda üçyüz akça i'ta eyleye ve zikrolunan bahçaları timar eden bağbana yevmi üç akça verile. Taâm için bir batman buçuk lahim ve üç batman nân-i aziz ve bir batman buçuk pirinç ve yahut iki batman bulgur ve üç kiyye rügan-i sade ve cuma gecelerinde zerde tabh olunmak için bir batman asel iştirâ olunup ve yevmi otuz akça odun ve soğan ve büber ve tuz

iştira ve sarf oluna ve baki fazla galleyi işbu mütevellî-i şeyh-i mezbûr es-Seyyid Mehmet Efendi mutasarrıf olup kendi umurına sarf ede vaktâki ruh-i pür-futuhları kafes-i tenden tâir-i civâr-ı rahman oldukça evlâd-ı zükûrunun sinnen ekber ve erşedi vakf-ı şerîf-i mezkûra mütevellî ve şeyh olup icra-yı şurût-ı mezkûra riayet edüp fazla-i galleye mutasarrıf ola ve bade'l-vefat evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı zükûrunun sinnen ekber ve erşedi batnen bade batnin ve karnen bade karnin üslûb-ı sabık üzre mütevellî ve şeyh olalar. Evlâd-ı zükûru münkariz olur ise evlâd-ı inasının evlâd-ı zükûrundan sinnen ekber ve erşedi mutasarrıf-ı tevliyet ve meşihat-i mezkûr olup icra-yı şurût-ı mezkûra riayet eyledikten sonra fazla-i galle-i vakf-ı mezkûra mutasarrıf olup kendü umurına sarf edeler. İşbu mütevellî-i mezbûr es-Seyyid Şeyh Mehmet Efendi'nin evlâd-ı zükûru ve yahut evlâd-ı inasının evlâd-ı zükûru mevcut iken Konya'da âsitâne-i Mevlâna'da zîverefza-yı mesnedi feyz ü irşad olan Çelebi Efendi taraflarından dahi ve taarruz olunmayup fakat mütevellî-i mezbûr veyahut evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı zükûrundan her kim mütevellî olur ise yedine bir meşihatnâme i'ta buyura ve şurût-ı mezkûr-ı müekkid yed-i mütevellî şeyh-i mezkûra i'ta ve ihsan-i hümayun buyrulan bir kıt'a hatt-ı şerîf-i şevket-makrun-i husrevânî ve sülâle-i tayyibe-i tâhire-i Hazret-i Celâleddîn-i Rûmî hazretlerinin âsitâne-i aliyyelerinde kutb-i medar-ı irşad olan es-Seyyid Arif Çelebi Efendi hazretlerine i'ta olunan izn-i şerîf-i hüccet mucebince tevliyet-i mezkûra mutasarrıf olan meşihate dahi mutasarrıf ola. Euzü billahi Teâla evlâd-ı zükûr-ı ve evlâd-ı inasının evlâd-ı zükûr-ı külliyyen münkariz olur ise sair büldânda olan mevlevîhâneler misillu ol zaman âsitânede mevcut olan Çelebi Efendi her kimi intihap ve şeyh eder ise mütevellîsi dahi şeyhi olup galle-i vakıftan külle yevmin yirmi akça ücret-i tevliyet ve meşihat alup baki fazla galleyi fukara-i müslimîne sarf oluna deyu tayin-i şurût ve tebyin-i kuyûd eyledikten sonra zikrolunan bahçe ve akaratı farigan ani'ş-şevagil mütevellî-i mezbûr es-Seyyid Mehmet Efendi'ye üç mah akdem mahallinde teslim; ol dahi kabzedüp üç ay vakfiyyet üzre mutasarrıf olup emr-i vakf tamam olduktan sonra vâkıf-ı müşarünileyh inân-ı kelâma semt-i vifâktan cânib-i şikâka atfedüp vakf-ı akar üstad-ı eimme-i kibar sultan-ı serîr-i ictihad mukteda-yı küll-i rehnümâ-yı sübül hazret-i imâm-ı A'zam ve hüâm-ı akdem Ebu Hanifetü'l-Kûfî cüziye hayre'l-ceza ve kufiye katında sahih gayr-i lâzım olmagın zikrolunan akaratı ve üç mahda ahzeylediği galleyi bana istirdat birle kema fi's-sâbık mülkûme idhal etmek muradıdır dedikte mütevellî-i mezkûr reddetme imtina ve feth-i bab-ı niza' edüp şöyle cevap eder ki: Eđerçi akdem eimme-i din ve a'lem-i ecille-i müctehidin

kavl-i şerîfleri üzre hal-i minval-i muharrer üzre olduğu bi-iştibahtır. Lâkin eimme-i din-i merhamet-karin dir İmam-ı Rabbânî ve fâzıl-ı samedânî İmam-ı Ebu Yusuf eş-şehîr bi-imamı's-sânî katında vâkîf mücerret vekaftü demekle ve imamu's-sâlis Muhammed İbni Hasani'ş-Şeybânî katında vakîf badel-vakîf mütevellîye teslim etmekle sahih ve lâzımdır deyu reddetina ve hakim-i muvakkî-i sadr-i kitab esbagallahü Teâla alâ ilâ sebîli's-sevâb efendi hazretlerinin huzûr-ı meâl-i intisablarında birbirile müterafian ve fasl-ı hükme tâliben olduklarında hâkim-i mümâileyh hazretlerini tarafeynin delilinde teemmül ve canib-i mütevellîde rüchan-i celî müşahede buyurup cânib-i vakfa nazar ve mennaün li'l-hayr olmaktan hazer edüp alâ kavli "*men yerâhü*" vakf-ı şerîf-i mezkûrun sîhhat ve lüzûmuna âlimen bi'l-hilâfi'l-câri beyne'l-eimmeti'l-eşrâf hükm-i sahih-i şer'î ve kaza'î sahih-i mer'î buyurup mütevellî-i mezbûr eş-Şeyh Mehmet Efendi'yi kemâ fi's-sâbık tevliyyete ibka buyurmağla urve-i hisâmları infisâm bulup evkâf-ı mezbûre alâ cemî'l-mezâhip sahih ve lâzım olup min ba'd naks u nakzına mecal, muhal ve iptal ve ihlali mümteni'u'l-ihhtimal oldu "*fe-men beddelehu ba'de mâ semî'ahu fe-innemâ ismuhû aallezîne yübeddilûnehu innallâhe semîun alîm*" ve ecru'l-vâkîfı ale'l-hayyi'l-Cevâdi'l-kerim -*innehu lâyudi'ü ecrel muhsinin-* ve alâ hâzâ Vakaa'l-işhadü ve't-tahrir fi gurre-i Muharremül-haram sene hamsin ve elf min hicretin men lehü'l-izz ü ve'ş-şeref.

Resim: Tire Mevlevîhânesi vakfiye resimleri: Yahşi Bey 1

Resim: Tire Mevlevîhânesi vakfiye resimleri: Yahşi Bey 2

Resim: Afyon Mevlevihanesi

Resim: Antalya Mevlevihanesi

Resim: Edirne Muradiye Camii

Resim: Eskişehir Kurşunlu Külliyesi

Resim: Gaziantep Mevlevihanesi

Resim: Gelibolu Mevlevihanesi

Resim: İstanbul Yenikapı Mevlevîhânesi

Resim: Karaman Mevlevîhânesi

Resim: Konya Pirî Mehmet Paşa Zaviyesi

Resim: Konya Şems-i Tebrizî Zaviyesi

Resim: Kütahya Dönenler Camii

Resim: Muğla Mevlevihânesi

Resim: Şanlıurfa Mevlevîhânesi

Resim: Tire Mevlevîhânesi

Resim: Tokat Mevlevihânesi

